

16.04.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**16 Nisan 2024
Salı**

16.04.24

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

16 Nisan 2024 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

— Bahçeşehir Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

— Anayasa Mahkemesinin 1/2/2024 Tarihli ve E: 2021/87, K: 2024/28 Sayılı Kararı

Fransız tarım birliği Club Demeter, TOBB'u ziyaret etti

Fransa merkezli tarım birliği Club Demeter üyelerinden oluşan heyet, iki ülke ilişkilerinin geliştirilmesi amacıyla Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ne (TOBB) ziyarette bulundu.

"Fransızlar belirleyici oluyor"

TOBB Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Faik Yavuz, Clup Demeter heyetini, TOBB Kabul Salonu'nda ağırladı. Yavuz, karşılıklı yatırımlar, müteahhitlik işleri, üçüncü ülkelerde işbirliği ile enerji ve AB Yeşil Mutabakat konularının ülkeler arasındaki ortak ilgi alanları olduğunu dile getirerek, tarım alanında da ciddi potansiyel olduğunu aktardı.

Türkiye'nin yaklaşık 190 ülkeye 30 milyar euro civarında tarımsal ürün ih-

raç ettiğini vurgulayan Yavuz, "Fransa'nın AB içindeki tarım gücünü hepimiz biliyoruz. Dolayısıyla Türkiye-Fransa ilişkilerinde tarım sektörünün ciddi bir potansiyele sahip olduğunu biliyoruz. Gümrük Birliği kapsamına tarım da dahil edilecek. Bu konuda sizin de desteğiniz çok önemli. Çünkü Türkiye-AB ilişkileri konusunda da Fransa her za-

man belirleyici oldu" değerlendirmesinde bulundu.

Club Demeter Başkanı Jean-François Isambert, tarım konusunda gelişme gösteren alanları izlemeye devam ettiklerini söyledi. Türkiye'de ticari bir amaçla bulunmadıklarına işaret eden Isambert, iki ülke arasındaki ticaret hacminin büyüme potansiyeline sahip olduğunu ifade etti.

DÜNYA

Fransız tarım birliğinden TOBB'a ziyaret

Fransa merkezli tarım birliği Club Demeter üyelerinden oluşan heyet, iki ülke ilişkilerinin geliştirilmesi amacıyla Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ne (TOBB) ziyarette bulundu.

EKONOMİM

Fransa merkezli tarım birliği Club Demeter üyelerinden oluşan heyet, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine (TOBB) ziyarette bulundu. TOBB Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Faik Yavuz, Clup Demeter heyetini TOBB Kabul Salonu'nda ağırlarken, iki ülke ilişkilerinin geliştirilmesi amaçlanıyor.

Bura yaptığı konuşmada TOBB'un Türkiye-Fransa ilişkilerine büyük önem verdiğine işaret eden Yavuz, iş dünyası olarak ikili ilişkileri geliştirmek istediklerini belirtti. Yavuz, karşılıklı yatırımlar, müteahhitlik işleri, üçüncü ülkelerde işbirliği ile enerji ve AB Yeşil Mutabakat konularının ülkeler arasındaki ortak ilgi alanları olduğunu dile getirerek, tarım alanında da ciddi potansiyel olduğunu aktardı.

“Gümrük Birliği kapsamına tarım da dahil edilecek”

Türkiye'nin yaklaşık 190 ülkeye 30 milyar euro civarında tarımsal ürün ihraç ettiğini vurgulayan Yavuz, "Fransa'nın AB içindeki tarım gücünü hepimiz biliyoruz.

Dolayısıyla Türkiye-Fransa ilişkilerinde tarım sektörünün ciddi bir potansiyele sahip olduğunu biliyoruz. Gümrük Birliği kapsamına tarım da dahil edilecek. Bu konuda sizin de desteğiniz çok önemli. Çünkü Türkiye-AB ilişkileri konusunda da Fransa her zaman belirleyici oldu." değerlendirmesinde bulundu.

16.04.24

Club Demeter Başkanı Jean-François Isambert de Club Demeter'in, tarım sektörü ve sanayisindeki belirleyici aktörleri bir araya getiren bir topluluk olduğunu belirterek, tarım konusunda gelişme gösteren alanları izlemeye devam ettiklerini söyledi.

Türkiye'de ticari bir amaçla bulunmadıklarına işaret eden Isambert, iki ülke arasındaki ticaret hacminin büyüme potansiyeline sahip olduğunu ifade etti. Isambert, Ankara'nın ardından Adana ve İstanbul'da da temaslarda bulunacaklarını bildirdi.

Sezonun ilk taze soğanının kilosu 14 liradan satılıyor

Türkiye'nin soğan ihtiyacının önemli bir bölümünü turfanda hasatla karşılayan Adana'da taze soğanın kilogram fiyatı sebze halinde en düşük 14 liradan en yüksek ise 18 liradan işlem görüyor. Turfanda patatesin kilogram fiyatı ise 18 lira ile 22 lira arasında satılıyor.

Ziya İPEK

Adana'da iklim şartlarının ılıman geçmesinden dolayı soğan hasadı bayram öncesinde başlamıştı. Adana'da 25 bin dekarlık alanda 100 bin ton dolayında soğan üretimi gerçekleştiriliyor. Dekar başı 4 ton dolayındaki verim ise 6-7 tona kadar ulaşabiliyor.

Adana Vedat Dalokay Hal Kompleksi'nde meyve ve sebzelerin günlük piyasa fiyatları 15 Nisan Pazartesi günü itibarı ile şöyle oldu; Bakla 20-25 lira, Brokoli 25-30 lira, Sivri biber (sera üretimi) 45- 55 lira, Dolmalık biber 45-55 lira, Charleston biber 40-50 lira, Kapya biber 50-65 lira, Salkım domates 25-30 lira, Cherry domates 35-45 lira, Antalya üretimi domates 20-28 lira, Kabak 10-15 lira, Karnabahar 10-15 lira, Kereviz 15- 20, Fasulye 50-60, Sarı havuç 8-12 lira, Siyah havuç 8-12 lira, Beyaz lahana 4- 7 lira, Siyah lahana 4-8 lira, Ispanak 9- 15 lira, Mantar 70-85 lira, Maydanoz (Çuval) 250-300 lira, Marul (düz) 15-20 lira, Aysberg marul 15-20 lira, Kıvırcık marul 15-20 lira, Lolorosso marul 20-25 lira, Nane (adet) 3-5 lira, Patates 10-16 lira, Kemer patlıcan 12-18 lira, Topak patlıcan 10-16 lira, Pancar 6-10 lira, Pırasa 8-12 lira, Roka (adet) 3-6 lira, Salatalık 5-10 lira, Sarımsak (kuru) 80- 110 lira, Beyaz soğan 9- 14 lira, Kırmızı soğan 28-35 lira, Taze patates 18-22 lira, Taze beyaz soğan 14-18 lira.

Emtianın jeopolitik stresi giderek artıyor

Ortadoğu'da tırmanan gerilimin piyasalar üzerindeki baskısı artıyor. İsrail'in, İran hava saldırılarını kolaylıkla savuşturması ve ABD'nin bölgede geniş çaplı bir savaştan kaçınma eğilimiyle gevşeyen petrol fiyatları, 90 doların altına geri çekildi. Ancak genel olarak güçlü seyreden emtia piyasası, hem Ortadoğu hem de Rusya-Ukrayna cephesinden gelebilecek yeni tepkiler nedeniyle temkinli...

Evrin KÜÇÜK

Genel olarak emtialar mart başından bu yana güçlü bir performans sergiliyor. Yüksek petrol ve altın fiyatları öne çıkıyor ancak bakır, kakao ve gümüş aslında diğer emtia ürünlerini gölgede bırakıyor. Ortadoğu ve Rusya kaynaklı jeopolitik stres ve arz kaygıları uzmanlara göre fiyatları beslemeye devam edecek.

Ortadoğu'da tırmanan gerilim piyasaların odağında. İsrail'in hafta sonu İran'ın büyük çaplı hava saldırısına karşı kendisini başarılı bir şekilde savunması ve ABD'nin Ortadoğu'da daha geniş bir savaştan kaçınmak istediğini açıklığı kavuşturmasıyla petrol fiyatları sakinleşerek varil başına 90 doların altına geri çekildi. Ancak genel olarak güçlü seyreden emtia piyasası hem Ortadoğu hem de Rusya-Ukrayna cephesinden gelebilecek yeni tepkiler nedeniyle temkinli.

Yatırımcıda misilleme tedirginliği

Yatırımcılar, İran'la yapılacak topyekun bir savaşın petrol arzını daha da bozabileceği gerekçesiyle İsrail hükümetinin saldırıya vereceği tepkiye hazırlanıyor. Petrol fiyatları mart ayı boyunca ve nisan ayı başlarında önemli bir güç gördü. Brent, varil başına 90 doların üzerine çıkarak Ekim ayından bu yana en yüksek seviyesinde işlem gördü. Ortadoğu'da artan gerilimin bu yükselişin nedenlerinden biriyken, petrol piyasasındaki daralma da fiyat görünümünü etkiliyor.

ING, yılın ikinci çeyreğinde piyasada günde yaklaşık 1 milyon varil açık oluşmasını bekliyor. Açığın boyutu, petrol fiyatlarının önümüzdeki aylarda ve üçüncü çeyreğe desteklenmeye devam edeceğini gösteriyor. ING'ye göre Brent'in ikinci ve üçüncü çeyrekte varil başına ortalama 88 dolarda seyredecek. OPEC+ ek gönüllü kesintilerin haziran sonuna doğru sona ermesi planlanıyor. Ancak, OPEC+' ülkelerinin piyasayı daha da sıkılaştıracak ilave bir kesinti kararı alması halinde fiyatlar daha da yukarı gidebilir.

Altın ve gümüş faizlere meydan okuyor

Spot altın fiyatları rekor seviyelere ulaşarak 2.400 doların üzerinde işlem gördü ve piyasa, yılın başından bu yana yaklaşık yüzde 15 yani 300 dolara yakın artış gösterdi. Kıymetli metal, ABD'nin faiz indirimine ilişkin beklentiler, jeopolitik gerilimler ve Çin'in ekonomik sıkıntılarıyla şubat ortasından bu yana rekorlar zinciri oluşturdu.

Fed'in faiz oranları halen yüksek olmasına karşın sarı metalin fiyatında art arda izlenen rekorlarda merkez bankalarının jeopolitik risklere karşı altın biriktirme arzusu etkili oldu. Yakında faiz oranlarını düşüreceği konusunda iyimserlik de fiyatların çıkışında rol oynuyor. Fed'in bu yıl faiz indirimi yapması bekleniyor ancak yine de önce enflasyonun gevşediğine dair daha fazla kanıt görmesi gerekiyor. Fed'in parasal genişleme ihtimali bu yana neredeyse yüzde 20 artışla 2021'den bu yana en yüksek seviyelerine ulaşan gümüşe de fayda sağladı. Gümüşün yükselişi, ETF varlıklarındaki artışla birlikte geldi.

Savaş ve seçimler, fiyatlara destek olmaya devam edecek

Devam eden savaşlar ve yaklaşmakta olan ABD seçimleriyle ilgili jeopolitik belirsizlik ortamında güvenli liman talebinin destekleyici olmaya devam etmesi nedeniyle altın fiyatlarının bu yıl daha yüksek işlem görmesi bekleniyor. ING, 2024 altın tahminini daha yüksek bir seviyeye revize etti ve artık fiyatların dördüncü çeyrekte ortalama 2.300 dolar/ons olmasını bekliyor. Fed'in yılın ikinci yarısında faiz indirimine başlayacağını, dolardaki zayıflığın ve hazine getirilerinin yanı sıra jeopolitik risklerin devam edeceği varsayıldığında 2024'te ortalama fiyat beklentisi 2.206 dolar/ons civarında.

Kakao 11.000 doları zorluyor

Kakao pazarı diğer ürünlere meydan okumaya devam ediyor. Fiyatlar, küresel arzın daralmasına ilişkin endişelerin devam etmesiyle ton başına 10.800 doların üzerine çıkarak yeni bir rekora imza attı. Yılbaşından bu yana fiyat artışı yüzde 160'a yakın.

Kakao fi yatları, Batı Afrika'daki başlıca kakao üreticisi ülkeler olan Fildişi Sahili ve Gana'daki aşırı hava koşullarının bir sonucu olarak, kötü hasat nedeniyle 2022 ortasından bu yana istikrarlı bir şekilde artıyor. Kakao üreten bir başka ülke olan Kamerun da aynı koşulların çoğunu yaşıyor. Tüccarlar, devam eden düşük yağışların ve yüksek sıcaklıkların üretimi kısıtlayabileceği Fildişi Sahili'nde Nisan-Eylül ayları arasındaki mahsul ortasını yakından izliyor. Son veriler, Fildişi Sahili'nin 1 Ekim'den 7 Nisan'a kadar limanlara 1,3 milyon ton kakao sevk ettiğini gösterdi; bu, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 27.8 düşüş anlamına geliyor.

Bakır diğer metalleri gölgede bırakıyor

Bakır, arz riskleri ve yeşil enerjiye geçişte kullanılan metallere yönelik artan talep beklentileri nedeniyle bu yıl şu ana kadar yüzde 10 artışla 2022 ortasından bu yana en yüksek seviyesinde işlem görüyor. Bakırın yükselişinin ana katalizörü, küresel maden arzındaki beklenmedik daralma. Bunların en önemlisi, dünyanın yıllık arzından yaklaşık 4 milyon ton metalin düşmesine neden olan Panama'daki First Quantum madeni. Çin'deki bakır izabe tesisleri, sıkılaşan bakır cevheri piyasasına ve spot işleme ve rafinaj ücretlerinin rekor düşük seviyelere düşmesinin ardından üretimi kısacağını bildirdi. Küresel rafine bakır piyasasının bu yıl oldukça dengeli olması bekleniyordu ancak maden arzındaki eksiklik şu anda piyasanın muhtemelen açık vereceği anlamına geliyor. Aynı zamanda talep belirsizlikleri de sürüyor.

Çin emlak piyasası bakır talebi açısından büyük bir olumsuzluk oluşturuyor ve sektördeki yavaşlamanın devam etmesi ana aşağı yönlü riski oluşturuyor.

Son çeyrekte ortalama fiyat beklentisi 9.100 \$

Kısa vadede bakır fiyatlarındaki yükseliş, Çin'de süregelen talep kaygıları ve ABD para politikasına ilişkin süregelen belirsizlik de dahil olmak üzere makro faktörler tarafından sınırlanabilir. Ancak sıkılaşan arz görünümüyle birlikte mikro dinamikler metal için daha yapıcı görünmeye başlıyor. ING, bakır fiyatlarının, geleneksel olarak talebin en güçlü olduğu dönem olan ikinci çeyrekte, ilk çeyrekteki ortalama 8.539 dolar/ton'dan ortalama 9.050 dolar/ton seviyesine yükseleceğini öngörüyor. Fiyatların dördüncü çeyrekte ortalama 9.100 dolar/tonluk ortalama fiyat performansı göstermesi bekleniyor.

Çiğ süte yüzde 8,5 zam geliyor! 1 Mayıs'ta geçerli olacak

Son dakika gelişmesi... Ulusal Süt Konseyi (USK), çiğ süte zam yapılacağını duyurdu. Sütün litre fiyatı net 14,65 lira olarak belirlendi. Fiyat artışı 1 Mayıs'tan itibaren geçerli olacak. USK, 22 Ocak'ta aldığı kararla süt fiyatlarını 13,5 TL'ye yükseltmişti.

Ulusal Süt Konseyi (USK), çiğ süt tavsiye fiyatının 1 Mayıs'tan geçerli olmak üzere üreticinin eline litre başına net 14,65 lira geçecek şekilde belirlenmesine karar verdi. Söz konusu değişiklik, süpermarketler de dahil olmak üzere peynir ve süt ürünlerinde fiyat artışı yaşanmasına neden olacak.

Süt konseyi 22 Ocak'tan bu yana çiğ inek sütü tavsiye fiyatını litre başına 13,5 lira açıklamıştı. Böylece üreticinin eline geçen bir litre sütün yüzde 8.5 oranında arttı. Süt zammı ile birlikte başta peynir ve yoğurt olmak üzere diğer süt ürünleri de zam görecektir.

Yapılan zam Mayıs ayı ile birlikte raflara yansıyacak.

Tüm peynir ve süt fiyatları artacak

Yeni zamlarla birlikte yüzde 3,6 yağ ve yüzde 3,2 protein içeriğine sahip çiğ inek sütü tavsiye satış fiyatı, çiğ süt desteği hariç üreticinin eline litre başına net 14,65 liraya geçecek.

16.04.24

Soğutma, nakliye ve diğer cari giderler üretici tarafından karşılandığı durumda, bu giderler üreticiye ek olarak ödenecek. Baz alınan yağ ve protein oranlarındaki her bir 0,1'lik değişim için 22 kuruş fark uygulanacak.

Ulusal Süt Konseyi'nin fiyat artışı duyurusuna göre bundan sonraki süreçte çiğ süt tavsiye fiyatı maliyetler çerçevesinde yeniden değerlendirilerek piyasa koşullarına göre güncellenebilecek.

Süzme peynir fiyatları da değişecek

Türkiye'de yer alan marketlerde yüzlerce peynir çeşidi yer alıyor olsa da, milyonlarca vatandaş yüksek enflasyon nedeniyle en uygun peynir türlerini tercih ediyor.

Fiyat artışları sonrasında süzme peynir ürünleri son yılların en çok tercih edilen türü haline gelirken, yapılacak zamların ardından süzme peynir fiyatlarının da katlanarak artması bekleniyor.

Dengeli beslenmenin günlük maliyeti: 555 TL

BİSAM verilerine göre, dört kişilik bir aile için açlık sınırı 16 bin 646 TL, yoksulluk sınırı 57 bin 578 TL oldu. Böylece açlık sınırının 17 bin 2 lira olan asgari ücreti geçmesine 356 TL kaldı. Dengeli beslenmenin maliyeti günlük maliyeti ise 555 TL oldu.

EKONOMİ SERVİSİ

DİSK Birleşik Metal-İş Sınıf Araştırmaları Merkezi (BİSAM) mart ayı açlık yoksulluk sınırı verilerini açıkladı.

BİSAM Beslenme Kalıbı üzerinden yapılan hesaplamaya göre dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenmesi için aylık yapması gereken harcama tutarı Mart 2024 için 16 bin 646 TL oldu.

Açlık sınırı üzerinden hanehalkı tüketim harcamaları esas alınarak yapılan hesaplama sonuçlarına göre ise yoksulluk sınırı 57 bin 578 TL olarak gerçekleşti.

Yetişkin bir erkeğin sağlıklı ve dengeli beslenmesi için tüketmesi gereken gıdaların aylık karşılığı 2 bin 66 TL oldu. Bu değer yetişkin bir kadın için 1 bin 953, 15-18 yaş bir genç için 2 bin 129, 4-6 yaş arası bir çocuk için 1405 TL oldu.

Tek başına yaşayan bir kişinin sağlıklı ve dengeli beslenmesi için yapması gereken mutfak harcamaları ile yaşamını idame ettirmek için yapması gereken barınma,

16.04.24

ulaşım, eğitim, sağlık vb. harcamalarının toplam tutarı ise en az 26 bin 517 TL oldu.Günlük harcamalarda Mart 2024'de en yüksek maliyet grubunu süt ve süt ürünleri grubu 172,09 TL'lik harcama gereksinimi ile oluşturdu.

Et, tavuk ve balık grubu için yapılması gereken minimum harcama tutarı ise 124,81 TL oldu. Sebze ve meyve için yapılması gereken günlük harcama tutarı ise 125,59 TL'ye ulaştı. Ekmek için yapılması gereken harcama tutarı günlük 33,38 TL olurken katı yağ ve sıvı yağ ise 31,16 TLk masraf yapılması gereken ürün grubu oldu. Yumurta için 9,6, şeker, bal, reçel ve pekmez için ise 13,46 TL harcama yapılması gerekti.

KKM'nin görünen maliyeti 48 milyar \$

Dövizde hızlı yükselişe “çare” olarak uygulamaya konulan kur korumalı mevduattan dolayı Hazine ile Merkez Bankası'nın iki yılda üstlendiği toplam maliyet, 48 milyar dolara yaklaştı.

Mehmet KAYA / ANKARA

Merkez Bankası Resmi Gazete'de 2023 yılına ait bilançosunu yayımladı. Buna göre 2023 yılı zararı 818.2 milyar lira olan Merkez Bankası'nın bilanço aktifinde değerleme hesabı ise 817.8 milyar lira oldu. Ekonomistler 2023 yılındaki zararın çoğunluğunun KKM farkı kaynaklı olduğunu vurguladı.

Merkez Bankası 30 Nisan günü yapılacak Olağan Genel Kurul öncesi, hesap dönemi bilançosunu açıkladı. Bilançoda, geçmiş yıllar zararı kaleminde 818 milyar 182.8 milyon TL'lik tutar yer aldı. Bilançonun aktifinde de 817.8 milyar TL da değerleme hesabı yer alıyor. TEPAV Makroekonomi Çalışmaları Grubu Direktörü Ali Çufadar, zararın ana kaynağının kur korumalı mevduat uygulaması (KKM) olduğunu, bir miktar zararın da Merkez Bankası'nın forward döviz işlemlerinden geldiğini vurguladı. Merkez Bankası bu zararı hesaplarında taşımaya devam edecek. Geçmişte, ana hissedar Hazine'nin zararı kapattığı uygulamalar görülmüştü. Ali Çufadar, zararın bilançoda taşınarak, 2 yıl veya daha uzun bir dönemde kapatılacağını tahmin ettiğini belirtti. EKONOMİ, yılsonu verilerine dayalı olarak 2023'de 850 milyar TL dolayında bir zararın oluşabileceğini daha önce duyurmuştu.

Merkez Bankası 2023 yılı zararı kesinleşti. Yıl sonu verilerinden 850 milyar TL dolayında tahmin edilen zarar, genel kurul öncesi açıklanan bilanço ile 818 milyar

182.8 milyon TL olarak yer aldı. Zarar daha çok kur korumalı mevduat uygulamasından kaynaklanırken KKM farkları geçen yıl Hazine'den alınarak tamamı Merkez Bankası'na devredilmişti. Oluşan zararın büyüklüğü, bütçeye gelebilecek olağanüstü bir yükün önceden öngörüldüğü şeklinde yorumlandı.

Merkez Bankası önceki dönem kar-zarar kalemindeki zarara ilişkin detay veriler 30 Nisan'da Genel Kurula sunulacak finansal tablolarda daha net olarak görülecek. Bunlar arasında yabancı para işlemlerden kaynaklı kur değişiminin etkisi de bulunuyor. Merkez Bankası'nın işlemlerindeki kur farklarını gösteren değerlendirme hesabında da 2023 itibarıyla 817.8 milyar TL'lik açık görünüyor. Açıklanan bilançoda değerlendirme hesabı aktifte yer aldığı için zarar olarak niteleniyor. Dolayısıyla Merkez Bankası'nın zararına ilişkin net tutarlar genel kurula sunulacak finansal işlemlere yönelik tablolarda görülecek.

Merkez Bankası zararının 2023'te KKM yanında döviz işlemlerinden de kaynaklandığı belirtiliyor. 2023'te yapılan Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili genel seçimleri öncesi kur baskısını azaltma amaçlı olarak yoğun forward işlemler yapıldığı; seçim sonrası temmuz ayındaki yüksek kur artışı nedeniyle de zarar oluştuğu belirtildi. Bu tutarlar da genel kurul tablolarında görülecek.

Temmuzla birlikte tüm yük TCMB'ye devredildi
TL'nin aşırı değer kaybı üzerine 2021 sonunda uygulamaya alınan Kur Korumalı Mevduat modeli, Merkez Bankası'nın büyük zararı nedeniyle tekrar tartışılmaya başlandı. İlk başta dövizden dönüştürülen hesaplar için Merkez Bankası, diğer hesaplar için Hazine'den fark karşılanması şeklinde düzenlenen model, Temmuz 2023 sonrası ödemelerin tamamının Merkez Bankası'na alınmasıyla sürdürülmüştü.

İlk uygulama yılında kur korumalı mevduatların kur farkları için Hazine 92.5 milyar TL, Merkez Bankası ise 89 milyar TL ödeme yaptı. Ortalama dolar kurunun 16.56 TL olduğu 2022'de, yaklaşık 10 milyar 960 milyon dolarlık bir ilave ödeme yapıldı.

Uygulama değişmeden önce, Temmuz 2023 itibarıyla Hazine'den KKM için ödenen tutar 59.6 milyar TL olarak belirlenmişti. 2023 itibarıyla, hem yılın ilk 7 ayındaki döviz dönüşümü, hem de Temmuz sonrası uygulama değişikliğiyle birlikte Merkez Bankası'nın ne kadar ödeme yaptığı henüz açıklanmadı. Ancak 2023 zararının çok önemli bir kısmının KKM kaynaklı olduğu biliniyor. Merkez Bankası'nın finansal tablolarında bunu açıklaması halinde net rakamlar ortaya çıkacak. Merkez Bankası'nın 2023 zararı baz alındığında, 2023'teki zarar ve yılın ilk 7 aydaki Hazine ödemesi olarak bilinen ödemeler düşünüldüğünde, 36.9 milyar dolarlık tutara ulaşılıyor.

İki yılda 47.8 milyar dolar ödeme yapıldı
2023'te Merkez Bankası'na KKM'ye yapılan net ödemenin belli olmasıyla bu tutar daha kesin şekilde hesaplanabilecek ancak görünen, 2022 ve 2023'te Hazine ve

Merkez Bankası'nın toplamda 47.8 milyar dolar dolayında bir ödeme yapıldığı ortaya çıkıyor. KKM'nin kamuya getirdiği net ilave yük ise söz konusu hesapların TL veya dövizde kalması halinde oluşacak maliyetlerle birlikte analizle hesaplanabilecek.

Merkez Bankası bilançosunda reeskont ve yatırım taahhütlü avans kredileri büyüklüğü de belirlendi. Merkez Bankası 2023'te ihracat finansmanı temelli 412.7 milyar TL reeskont kredisi, 87.1 milyar TL de yatırım taahhütlü avans kredisi kullandı.

Zararın, bilançoda en az 2 yıl taşınacağı tahmin ediliyor
TEPAV Makroekonomi Çalışmaları Grubu Direktörü Ali Çufadar, EKONOMİ'ye yaptığı değerlendirmede, zararın 2 yıldan fazla sürede tasfiye edilebileceği tahmininde bulundu. Geçmişte, 90'lı yıllarda oluşan zararın ana hissedar Hazine tarafından iç borçlanma senetleriyle karşılandığı yıllar olduğunu ancak bu dönem için benzeri bir uygulamaya gidilmeyeceği görüşünde olduğunu kaydeden Çufadar; zararın geçmiş yıllar zararı hesabında taşınmaya devam etmesi ve yıllar içinde tasfiye edileceğini tahmin ettiğini vurguladı. Teknik olarak, gelecek yıllarda, geçmiş yıllar zararı dışında dönemsel olarak kar edilmesi halinde Hazine'ye kar aktarımının mümkün olduğunu ancak bunun uygun olmayacağını vurgulayan Çufadar, mevcut zararın yönetiminde de likidite sorunu oluşmaması yönünde yaklaşım olacağını vurguladı.

BAKAN ŞİMŞEK VE BAŞKAN KARAHAN ABD'DE

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek ile TCMB Başkanı Fatih Karahan, bugün ABD'de Dünya Bankası IMF bahar toplantılarına katılacak. Bakan Şimşek ve Başkan Karahan, birebir görüşmeler gerçekleştirecek, yatırımcılarla bir araya gelecek. 17 Nisan'dan itibaren toplantılara katılacak olan Şimşek ikili görüşmeler gerçekleştirecek, yatırımcılarla bir araya gelecek. Washington temaslarının ardından Şimşek 22 Nisan'da New York'ta ayrı bir yatırımcı toplantısına katıldıktan sonra 23 Nisan'da Türkiye'ye dönecek. Öte yandan Dünya Bankası, bayram tatili esnasında yapılan açıklamalara göre Türkiye'ye 2024-2028 döneminde 18 milyar dolar tutarında finansman sağlanmasını onayladı. Üretkenlik artışı, istihdam, kamu hizmetlerinde iyileşme ve afetlere dayanıklılık alanlarında sağlanacak kaynakla birlikte Dünya Bankası'nın Türkiye'ye sağladığı finansmanın tutarı 35 milyar dolara yükselecek.

Bütçe açığı ilk çeyrekte 500 milyar TL'yi aştı

Merkezi yönetim bütçesi, mart ayında 209 milyar TL açık verirken; böylelikle 2024 yılının ilk çeyreğinde bütçe açığı 500 milyar TL'yi aştı.

2024 yılı Ocak-Mart döneminde merkezi yönetim bütçe giderleri 2 trilyon 150,7 milyar TL, bütçe gelirleri 1 trilyon 637,2 milyar TL ve bütçe açığı 513,5 milyar TL olarak gerçekleşti.

Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, aynı dönemde faiz dışı bütçe giderleri 1 trilyon 900,2 milyar TL ve faiz dışı açık ise 263 milyar TL oldu.

Açıklamada şu bilgiler verildi:

"Merkezi yönetim bütçesi 2023 yılı Ocak-Mart döneminde 250 milyar 25 milyon TL açık vermiş iken 2024 yılı Ocak-Mart döneminde 513 milyar 482 milyon TL açık vermiştir.

2023 yılı Ocak-Mart döneminde 149 milyar 367 milyon TL faiz dışı açık verilmiş iken 2024 yılı Ocak-Mart döneminde 263 milyar 6 milyon TL faiz dışı açık verilmiştir.

Merkezi yönetim bütçe giderleri Ocak-Mart dönemi itibarıyla 2 trilyon 150 milyar 680 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Faiz harcamaları 250 milyar 476 milyon TL, faiz hariç harcamalar ise 1 trilyon 900 milyar 204 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

2024 yılı Ocak-Mart döneminde merkezi yönetim bütçe giderleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 105,9 oranında artarak 2 trilyon 150 milyar 680 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Faiz hariç bütçe giderleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 101,3 oranında artarak 1 trilyon 900 milyar 204 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Merkezi yönetim bütçe gelirleri Ocak-Mart dönemi itibarıyla 1 trilyon 637 milyar 198 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Vergi gelirleri 1 trilyon 343 milyar 960 milyon TL, genel bütçe vergi dışı gelirleri ise 233 milyar 929 milyon TL olmuştur.

2023 yılı Ocak-Mart döneminde bütçe gelirleri 794 milyar 728 milyon TL iken 2024 yılının aynı döneminde yüzde 106 oranında artarak 1 trilyon 637 milyar 198 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılı Ocak-Mart dönemi vergi gelirleri tahsilatı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 113 oranında artarak 1 trilyon 343 milyar 960 milyon TL olmuştur.

Mart Ayında da Açık Verildi

2024 yılı Mart ayında merkezi yönetim bütçe giderleri 692,8 milyar TL, bütçe gelirleri 483,8 milyar TL ve bütçe açığı 209 milyar TL olarak gerçekleşti. Ayrıca, faiz dışı bütçe giderleri 618,3 milyar TL ve faiz dışı açık ise 134,4 milyar TL oldu.

Merkezi yönetim bütçesi 2023 yılı Mart ayında 47 milyar 223 milyon TL açık vermiş iken 2024 yılı Mart ayında 208 milyar 965 milyon TL açık verdi.

2023 yılı Mart ayında 2 milyar 148 milyon TL faiz dışı açık verilmiş iken 2024 yılı Mart ayında 134 milyar 412 milyon TL faiz dışı açık verildi.

Açıklamada şöyle devam edildi:

"Merkezi yönetim bütçe giderleri Mart ayı itibarıyla 692 milyar 807 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Faiz harcamaları 74 milyar 553 milyon TL, faiz hariç harcamalar ise 618 milyar 254 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

2024 yılında merkezi yönetim bütçe giderleri için öngörülen 11 trilyon 89 milyar 37 milyon TL ödenekten Mart ayında 692 milyar 807 milyon TL gider gerçekleştirilmiştir. Geçen yılın aynı ayında ise 334 milyar 44 milyon TL harcama yapılmıştır.

Mart ayı bütçe giderleri geçen yılın aynı ayına göre yüzde 107,4 oranında artmıştır. Giderlerin bütçe ödeneklerine göre gerçekleşme oranı ise 2023 yılında yüzde 6 iken 2024 yılında yüzde 6,2 olmuştur.

Faiz hariç bütçe giderleri geçen yılın aynı ayına göre yüzde 114 oranında artarak 618 milyar 254 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Faiz hariç giderlerin bütçe ödeneklerine göre gerçekleşme oranı ise 2023 yılında yüzde 5,8 iken 2024 yılında yüzde 6,3 olmuştur.

16.04.24

Merkezi yönetim bütçe gelirleri Mart ayı itibarıyla 483 milyar 842 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Vergi gelirleri 420 milyar 468 milyon TL, genel bütçe vergi dışı gelirleri ise 50 milyar 593 milyon TL olmuştur.

2023 yılı Mart ayında bütçe gelirleri 286 milyar 821 milyon TL iken 2024 yılının aynı ayında yüzde 68,7 oranında artarak 483 milyar 842 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bütçe tahminine göre bütçe gelirlerinin Mart ayı gerçekleşme oranı 2023 yılında yüzde 5,8 iken 2024 yılında yüzde 5,7 olmuştur.

2024 yılı Mart ayı vergi gelirleri tahsilatı geçen yılın aynı ayına göre yüzde 111,7 oranında artarak 420 milyar 468 milyon TL olmuştur. Vergi gelirlerinin bütçe tahminine göre gerçekleşme oranı ise 2023 yılında yüzde 4,7 iken 2024 yılında yüzde 5,7 olmuştur.

IMF-Dünya Bankası toplantıları başlıyor: Şimşek ve Karahan ABD'ye gidiyor

Uluslararası yatırımcılarla toplantılar sürüyor. Bu kapsamda Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek ile Merkez Bankası Başkanı Fatih Karahan, bugün ABD'ye gidecek. İki isim Washington'da IMF-Dünya Bankası toplantılarına katılacak. Ekonomide atılan adımlar ile güven ve istikrar ortamı, yabancı yatırımcılara anlatılacak.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek ile Merkez Bankası Başkanı Fatih Karahan bugün ABD'nin başkenti Washington'a gidecek.

İkili, olağan IMF-Dünya Bankası toplantılarına katılacak. Bu kapsamda ikili görüşmeler gerçekleştirilecek, yatırımcılarla bir araya gelinecek.

New York'ta yatırımcı toplantısı

Bakan Şimşek'in, 22 Nisan'da da New York'ta yatırımcı toplantısına katılması bekleniyor.

Görüşmelerde uluslararası yatırımcılara Türkiye'nin yeni ekonomi politikaları, orta vadeli program'daki hedef ve reformlar anlatılacak. Katılımcılar fırsatları değerlendirmeye davet edilecek.

İşverenlerin yüzde 68'i çalışanlarına 'mecburen' maaş artışı yapacak!

Randstad, Türkiye'de çeşitli iş kollarından 630 işverenin katıldığı anketin sonuçlarını açıkladı. Ankete göre, işverenlerin yüzde 68'i, 2024'de çalışanlarına maaş artışı yapmaya mecbur kalacağını söyledi.

Şirketlere insan kaynakları çözümleri üreten Randstad, ocak ve şubat aylarında yapılan ve Türkiye'deki çeşitli iş kollarından 630 işverenin katıldığı anketin sonuçlarını, "2024 İK Trendleri ve Ücret Raporu" olarak yayımladı.

Randstad'ın yayımladığı rapora göre, enflasyon nedeniyle artan iş maliyetleri 2024'ün en büyük zorluğu olarak ortaya çıkarken, ankete katılan şirketlerin %83'ü, 2024'te çalışanlarına %40 ila %50 oranında daha yüksek maaş vermeyi hedefliyor.

Raporda, şirketlerin mevcut ekonomik ortama nasıl adapte oldukları, şirketlerin karşılaştığı zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma planları ile yapay zeka konularına ayrıcalık verildi.

En büyük zorluk artan iş maliyetleri

Ankete katılan kurumların %74'ünün 2024'te beklediği en büyük zorluk, enflasyon nedeniyle artan iş maliyetleri olurken, kurumların %49'u ise artan iş maliyetleri nedeniyle verimliliği garantilemenin zor olacağını düşünüyor. İş gelişimi ve satış noktasında ise kurumların %48'i hacimlerin artmasını beklerken, %11'lik kesim satış ve hacimlerin düşeceğini düşünüyor.

İşe alımda BT/teknoloji ve mühendislik adayları bulmakta zorlanılıyor

Katılımcıların en uygun adayları bulmakta zorlandığı departmanlar, %83 oranla BT/Teknoloji, %70 oranla Mühendislik ve üçüncü sırada %63'le Tedarik Zinciri departmanlarına aday bulmak işverenleri zorluyor.

Kurumların %75'i, işe alımın ilk basamağı olan doğru adayı seçme konusunda kariyer ve iş ilan siteleri üzerinden yararlanacak.

Esnek yan haklar

Çalışanlarını kaybetmemek adına yemek kartı, sağlık sigortası gibi bilinen yan hakların yanında; cep telefonu tahsis, yol ücreti, otopark kullanımı, emeklilik planı gibi farklı finansal haklar da veren kurumların %78'i 2023'de yemek kartı verirken bu oran 2024'de %82'ye yükseldi. Özel sağlık sigortası yapan kurumlar ise geçtiğimiz yıl %59 oranından, bu yıl artan özel sağlık sigorta maliyetlerine rağmen ortalama %71'e kadar yükseldi. Raporda, sıralamayı %71 ile cep telefonu verilmesi, %70 ile de yol ücreti takip ediyor.

Çalışanların %77'si başka bir kurumda daha iyi ücret veya daha iyi koşullar aldığı için işten ayrılırken, uzaktan çalışmak istediği için işten ayrılanlar 2023'te %17 iken, 2024 yılında bu oran %12 olarak düşüş gösterdi. Kendine farklı bir kariyer çizmek isteyen işten ayrılanların oranı ise %30 olarak açıklandı.

Şirketlerden yapay zeka uygulamalarına destek

Rapora göre, kurumların %37'si yapay zeka kullanımını desteklerken, %39'u ise yapay zeka kullanımına ilişkin net bir görüş sahibi değil. BT/ teknoloji alanında yapay zeka kullanım oranı %50 ile ilk sırada yer alırken, personel ve insan kaynakları yönetimi departmanları %42 ile ikinci, tedarikçi ilişkileri departmanları ise %10'la son sırada yer alıyor.

Zorlukların başında yapay zekayla çalışacak nitelikli personel eksikliği geliyor

Raporda, yapay zeka kullanım zorluklarının ilk sırasında %57 ile yapay zekayla çalışacak nitelikli personel eksikliği yer alırken, ikinci sırada %50'yle veri güvenliği dikkat çekmekte ve %45'le yapay zekayı uygulama ve çalıştırmanın yüksek maliyetli olması belirtiliyor.

Hazine iki ihalede 21,3 milyar lira borçlandı

Hazine ve Maliye Bakanlığı, bugün gerçekleştirdiği bono ve tahvil ihaleleriyle 21 milyar 323,2 milyon lira borçlanmaya gitti.

İlk ihalede, 12 ay (357 gün) vadeli kuponsuz hazine bonosunun yeniden ihracı yapıldı. İhalede basit faiz yüzde 49,21, bileşik faiz yüzde 49,41 oldu.

Nominal teklifin 8 milyar 910 milyon lirayı bulduğu ihalede, nominal satış 1 milyar 757 milyon lira, net satış 1 milyar 185,1 milyon lira olarak gerçekleşti.

Kamudan gelen 1 milyar 500 milyon liralık teklifin tamamının karşılandığı ihalede, piyasa yapımcılarından 596 milyon liralık teklif alındı ve bu kesime 350 milyon liralık satış yapıldı.

İkinci ihalede 2 yıl (672 gün) vadeli 6 ayda bir yüzde 18,5 kupon ödemeli sabit kuponlu devlet tahvili yeniden ihraç edildi. İhalede basit faiz yüzde 40,46, bileşik faiz yüzde 44,55 oldu.

Nominal teklifin 16 milyar 18 milyon lirayı bulduğu ihalede, nominal satış 11 milyar 55 milyon lira, net satış 11 milyar 178,1 milyon lira olarak gerçekleşti.

Kamudan gelen 5 milyar 510 milyon liralık teklifin tamamının karşılandığı ihalede, piyasa yapımcılarından 2 milyar 576 milyon liralık teklif alındı ve bu kesime 1 milyar 600 milyon liralık satış yapıldı.

Hazine, böylece iki ihalede toplam 21 milyar 323,2 milyon lira borçlandı.

Blick'ten prestij övgüsü: Togg, Türk Teslası

İsviçre'de ulusal gazetesi Blick, Togg'a övgüler yağdırarak, cihazı "Türk Teslası" olarak niteledi.

Blick'te Wolfgang Gomoll imzasıyla yayımlanan haberde, yapılan test sürüşünün ardından Togg'un akıllı cihazı T10X'in bir Türk prestij nesnesine dönüştüğünün altı çizildi.

Haberde, "Elektrikli araç, yapay zekanın radyo çalma listeleri oluşturabildiği dijital ekosistemiyle etkileyici. Ancak test sürüşümüzün de gösterdiği gibi sürüş ve şarj performansı da etkileyici." ifadeleri kullanıldı.

Togg'un 2018'de kurulduğu hatırlatılan haberde, pandemi sürecini zarar görmeden atlattığı ve Türkiye'nin bu markayı geliştirmek için büyük yatırımlar yaptığı belirtildi.

Haberde, "Türk Teslası" benzetmesi yapılan Togg'a övgüde bulunuldu.

Togg'a, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kişisel olarak verdiği desteğe işaret edilen haberde, Togg Üst Yöneticisi (CEO) Gürkan Karakaş'ın ise deneyimli bir yönetici olduğu aktarıldı.

T10X'in kokpitinde geniş bir ekran olduğu belirtilen haberde, bu aracın bir uygulama mağazası da içeren kendi işletim sisteminin geliştirildiği kaydedildi.

16.04.24

Togg'un yolcu bölümünü "ikinci bir oturma odası" olarak tanımladığına yer verilen haberde, bilgi sisteminin buna göre tasarlandığı belirtildi.

Sürüş özellikleri bakımından da yeterli olduğu belirtilen Togg'un, 468 kilometreye kadar menzil sağlayabildiği vurgulandı.

Togg'un yakıt ikmali sırasında Skoda Enyaq veya Tesla gibi rakiplerine kolayca ayak uydurabileceği ve hatta bazı durumlarda onları geçebileceği kaydedilen haberde, T10X'in Almanya'ya yıl sonunda gelmesinin beklendiği, İsviçre'ye geliş tarihinin net olmadığı belirtildi.

Haberde, 2032'ye kadar Avrupa yollarında 1 milyon Togg'un dolaşmasının beklendiğine işaret edildi.

Kabine bugün toplanacak: Ana gündem Orta Doğu

Bu yılın 4. kabine toplantısı bugün Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yapılacak. Orta Doğu'da yükselen tansiyon ve Türkiye'nin bu konudaki diplomatik girişimleri toplantının öncelikli gündem maddelerinden olacak. Kabine toplantısında enflasyon ve fahiş fiyatlarla mücadele de ele alınacak.

Cumhurbaşkanlığı Kabinesi, yaklaşık bir buçuk aylık aranın ardından yoğun gündemle toplanacak. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın başkanlığında gerçekleştirilecek toplantının en sıcak başlığı ise İran-İsrail gerilimi. Türkiye, Orta Doğu'da yaşanan gelişmeleri yakından takip ediyor.

Kabine toplantısında İran'ın İsrail adımı sonrasında bölgede daha da yükselen tansiyonun düşürülmesi için yürütülen diplomasi trafiğine ilişkin değerlendirme yapılacaktır.

Bölgedeki durumun Türkiye'ye yönelik güvenlik tehditleri üzerinde durulacaktır. Ayrıca Gazze'de acil ateşkesin sağlanması ve Filistinlilere insani yardımların kesintisiz ulaştırılması için atılacak adımlar konuşulacaktır.

Terör operasyonları ele alınacak

Toplantının bir diğer konusu Türkiye'nin sınır ötesindeki terörle mücadele operasyonları olacaktır. Suriye ve Irak'ın kuzeyindeki terör hedeflerinin yok

16.04.24

edilmesi için devam eden operasyonlar Kabine'de ele alınacak. Erdoğan'ın bu ay içinde Irak'ın başkenti Bağdat'a yapacağı resmi ziyaretin hazırlıkları konuşulacak.

Beştepe'de ekonomi gündemi

Kabine toplantısında Orta Vadeli Program ve 12'nci Kalkınma Planı çerçevesinde uygulanan ekonomi programındaki son durum da değerlendirilecek.

Programın temel hedefi olan enflasyonu kalıcı olarak düşürmeye yönelik alınabilecek ilave tedbirler görüşülecek.

Öğretmen atamaları görüşülecek

On binlerce öğretmen adayının gözü hükümetten gelecek atama haberinde. Kabinede yılın ilk öğretmen atamasına ilişkin kadro tahsisine ve takvime dair çalışmaların da gündeme gelmesi bekleniyor.

Ayçiçeğinde yerli tohum, üretim ve verimliliğin önemi

Ali Ekber YILDIRIM

16 Nisan 2024 Salı

Türkiye, ayçiçeğinin de dahil olduğu yağlı tohumlarda büyük oranda dışa bağımlı. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2022-2023 dönemi bitkisel ürün denge tabloları geçtiğimiz Mart ayı sonunda açıklandı. Dışa bağımlılığın en yüksek olduğu ürünler yağlı tohumlar. Soya üretiminde Türkiye ihtiyacının yüzde 94,8'ini ithal ediyor. Sadece yüzde 5,2'sini üretiyor.

Daha önce ayrıntılarını yazdığım Amerika Tarım Bakanlığı'nın Türkiye Yağlı Tohumlar Raporu'na göre 2024/2025 sezonunda soya fasulyesi üretimi 150 bin ton, tüketim 3,2 milyon ton olacak. İthalatın da aynı dönemde 3,2 milyon ton olması bekleniyor.

Dışa bağımlılık artıyor

Ayçiçeğinde uzun yıllar yüzde 60-65'ini kendisi üreten Türkiye, 2022-2023 döneminde bu oran yüzde 51,3'e geriledi. Türkiye, ayçiçeği ihtiyacının yüzde 48,7'sini ithalatla karşılıyor. Amerika Tarım Bakanlığı raporuna göre, bir önceki sezon 790 bin hektar olan ayçiçeği ekim alanı 2024/2025 üretim yılında 690 bin hektara gerileyecek. Aynı dönemde Türkiye'nin ayçiçeği üretiminin 1,4 milyon ton, tüketiminin 2,4 milyon ton, ithalatın 775 bin ton olması tahmin ediliyor. Ayrıca 600 bin ton ham ayçiçeği yağı ithalatı öngörülüyor.

Yıllardır yağlı tohumlarda dışa bağımlılığı azaltma hedefi hayal olmaktan öteye gidemediği gibi dışa bağımlılık daha da arttı.

Dışa bağımlılığın sakıncalarını, ne kadar tehlikeli olduğunu COVID-19 salgını ve hemen arkasından yaşanan Rusya-Ukrayna savaşı döneminde yaşadık. Rusya ve Ukrayna'dan gemiler gelmediği için ayçiçeği yağında sıkıntı yaşanmış ve fiyatlar adeta uçmuştu. Sonrasında gelen gemiler adeta davul zurna ile karşılanmıştı.

Türkiye’de en fazla tüketilen bitkisel yağ ayçiçeği yağı. Ayçiçeği yağının girmediği ev yok denilebilir, bu nedenle üretim çok önemli.

En büyük üretici Rusya

Ayçiçeği üretiminde daha önce lider konumunda olan Ukrayna, Rusya’nın bu ülkeyi işgali ile başlayan savaşla birlikte liderliği kaybetti. Rusya ilk sıraya yerleşti. Amerika Tarım Bakanlığı’nın (USDA) yeni yayınlanan Dünya Tarımsal Üretim Raporu’na göre; Rusya, 2023-2024 sezonunda 17 milyon 100 bin ton ayçiçeği üretimi ile lider konumunda. İkinci sıradaki Ukrayna’nın üretimi 14 milyon 500 bin ton. İki sezon önce durum tam tersineydi. 2021-2022 sezonunda Ukrayna’nın üretimi 17 milyon 500 bin ton, Rusya’nın 15 milyon 570 bin tondur.

Avrupa Birliği’nin toplam üretimi 10 milyon ton, Arjantin’in ise 4,1 milyon ton. Türkiye’nin üretimi ise azalıyor. 2021-2022 sezonunda 1 milyon 750 bin ton olan üretim 2022-2023 sezonunda 1 milyon 900 bin ton olarak gerçekleşti. 2023-2024 sezonunda üretim 1 milyon 550 bin tona geriledi.

Amerika Tarım Bakanlığı verilerine göre, dünya ayçiçeği üretimi 2021-2022 sezonunda 56 milyon 850 bin ton olarak gerçekleşirken 2022-2023 sezonunda 52 milyon 770 bin tona geriledi. 2023-2024 sezonu üretim tahmini ise 54 milyon 800 bin ton.

Tohum ve verimlilik neden önemli?

Türkiye’nin artan dışa bağımlılığı, dünyadaki gelişmeler birçok üründe olduğu gibi ayçiçeğinde de üretimin, yerli tohumun, verimliliğin ve kalitenin önemini artırıyor.

Bayram öncesi bu öneme dikkat çeken bir etkinlik için Eskişehir’in Seyitgazi ilçesine gittik. Çiftçilerle buluştuk. Etkinlikte, “Yerli Ayçiçeği Tohumu Geliştirme ve Çiftçi Destekleme Projesi” kapsamında Tohum Derneği ve Yudum’un üreticisi Savola Gıda’nın işbirliği ile çiftçilere ücretsiz ayçiçeği tohumu dağıtıldı. Ben de çiftçilerle hem sohbet ettim hem de ayçiçeği ile ilgili güncel bilgileri paylaştım.

İlk olarak 2021’de başlayan proje kapsamında daha önce Trakya, Konya ve Adana’da yerli ayçiçeği tohumu deneme ekimleri yapıldı. Bu yıl Eskişehir’de çiftçilere hibe olarak dağıtılan yerli tohum projesi Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü (TTAE) teknik desteği ile yürütülüyor.

Türkiye’de yüksek verimli yerli ayçiçeği tohumunun geliştirilmesi ve çeşitliliğin artırılmasını hedeflenen projede ilk yıldan beri ayçiçeği üreten çiftçiler destekleniyor. Yerli Ayçiçeği Tohumu Geliştirme ve Çiftçi Destekleme Projesi’nin dördüncü yılında, Türkiye’nin önemli tahıl üretim merkezlerinden biri olan Eskişehir’deki Seyitgazi, Mahmudiye ve Çifteler ilçelerinden 70 çiftçiye yerli ayçiçeği tohumu dağıtımı yapıldı. Tohum dağıtımına, Seyitgazi Kaymakamı Yeşim Altın, Eskişehir Tarım ve Orman İl

Müdürü Ender Muhammed Gümüş, Savola Gıda Türkiye Genel Müdürü Houmer Balazadeh, *Pazarlama Direktörü Ezgi Nur Tamdoğan*, Tohum Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Musa Kaya, Seyitgazi Tarım ve Orman İlçe Müdürü Hüseyin Özdemir, Çifteler Tarım ve Orman İlçe Müdürü Ali İhsan Söker, Seyitgazi Ziraat Odası Başkanı Erhan Erden ve çok sayıda çiftçi katıldı.

Yerli tohum ile çiftçinin desteklenmesi

Tohum Derneği Başkanı Musa Kaya projenin amacını özetle şöyle anlattı: “Yerli tohumun geliştirilmesi projemizin birinci aşaması. İkinci aşaması çiftçi destekleri. Her yıl demonstrasyon kurduğumuz bölgelerde çiftçilere ücretsiz tohum desteği sağlıyoruz. Kendilerine tohumu hibe olarak veriyoruz. Üçüncüsü de yine ayçiçeği yetiştirdiğimiz bu bölgelerde ayçiçeği zararlıları ile mücadele, hasat gibi birçok konuda yüz yüze eğitimler veriyoruz.”

Çiftçiye alım garantisi veriliyor

Savola Gıda Türkiye Genel Müdürü Houmer Balazadeh törendeki konuşmasında Yudum’un 50 yıl önce bu ülkede doğan bir marka olduğunu hatırlatarak daha iyiyi keşfetmek amacıyla daha iyi bir tohumla ulaşmak için bu projeyi sürdürdüklerini söyledi.

Türkiye’de en iyi performansı sağlayacak tohumu geliştirmek için kamu, özel sektör ve sivil toplum olarak birlikte çalıştıklarını anlatan Balazadeh şunları söyledi: “2021’de başlattığımız Yerli Ayçiçeği Tohumu Geliştirme ve Çiftçi Destekleme Projesi ile dört yıldır Türkiye’nin en önemli ayçiçeği üretim merkezlerinde üretici çiftçilerle buluşuyoruz. Ayçiçeği ekim döneminde kıymetli çiftçilerimize yerli tohum desteği sağladık. İklim şartlarına dayanıklı, yüksek verime sahip yerli tohum geliştirmek için dört yıldır özel sektör, kamu ve sivil toplum olarak hep birlikte çalışıyoruz. Bu dört yıl boyunca çiftçilerimiz de projemizde yer alarak Türk tarımının gelişmesi için çok önemli bir destek verdi. Çiftçilere dağıtılan tohumdan elde edilecek ayçiçeği ürününe alım garantisi de veriyoruz.”

Bakanlık yüzde 50 hibe ile tohum dağıttı

Eskişehir Tarım ve Orman İl Müdürü Ender Muhammed Gümüş, bakanlık olarak Tarım Arazilerinin Kullanımının Etkinleştirilmesi (TAKE) Projesi kapsamında tohum desteği sağladıklarını belirterek bu yıl Eskişehir’de yüzde 50 hibe ile dağıtılmak üzere 10 ton 600 kilo yağlık ayçiçeği tohumu aldıklarını söyledi.

Gümüş’ün verdiği bilgilere göre, Eskişehir yağlık ayçiçeği tohumu üretiminde Türkiye’de ilk 3 il arasında yer alıyor. Bölgede yağlık ayçiçeği üretiminin yanı sıra çerezlik ayçiçeği üretimi de gerçekleştiriliyor. Eskişehir’de bu yıl çiftçiler 10 farklı ayçiçeği tohumu ekecek. Yerli olanlar da var yabancı çeşitler de. Bunlardan hangisi

daha verimli, daha erkenci, yağ oranı daha yüksek, daha kaliteli olacak diye bakılacak. Buna göre en iyisi ve en doğrusu tercih edilecek.

Eskişehir Tarım ve Orman İl Müdürü Ender Muhammed Gümüş, 2021 yılının ayçiçeği için kurak bir yıl olduğunu belirterek: “2022 ayçiçeği için çok iyi bir yıl oldu. 2023 ayçiçeği ve mısır için kötü, tahıl için iyi bir yıl oldu. 2024’ün ayçiçeği için iyi bir yıl olmasını bekliyoruz” dedi.

Seyitgazi’de hem sulu hem kuru tarım yapılıyor

Seyitgazi Tarım ve Orman İlçe Müdürü Hüseyin Özdemir ile sohbet ederken ilçenin tarım potansiyeli hakkında özetle şu bilgileri paylaştı: “Seyitgazi’de 600 bin dekar tarım arazisi var ve bunun 350- 400 bin dekarı sulanabiliyor. Kuru tarım olarak buğday, arpa, nohut ekimi yapılıyor. Yem bitkileri olarak yonca, fiğ, yulaf ekimi var. Sulu olarak şekerpancarı, mısır ekimi var. Mısır son yıllarda çok fazla arttı. Ama bu yılki başvurularda biraz düşüş var. Ayçiçeği yoğun olarak ekiliyor.”

Hayvancılığı bırakan çiftçiler “geri dönemeyiz” diyor

Seyitgazi’de çiftçilerle sohbet ederken girdi maliyetlerinin yüksek olmasından yakındılar. Mazotun litresinin 43 liraya ulaştığını, ilçede ve köylerde özellikle genç çiftçi kalmadığını ifade ettiler.

Konuştığımız çiftçilerin tamamı yaş almış çiftçiler. Gençler nerede diye sorduğumuzda; “Çocuklarımızı burada tutamıyoruz, para kazanamadığımız için çocuklara burada kal üretim yap diyemiyoruz. Git kendini kurtar diyoruz” yanıtı geldi.

Sohbet ettiğimiz çiftçilerin birçoğu daha önce hayvancılık yaparken şimdilerde hayvancılığı bırakmış. Nedenini sorduğumda verilen yanıtlar bize yabancı değil ama bunları duymak çok acı: “Hepimiz daha önce hayvancılık yapıyorduk. Burada hem süt hayvancılığı hem de besicilik vardı. Ama daha çok süt hayvancılığı yaygındı. Fakat süt para etmediği için mecburen bıraktık. Karkas etin kilosu 40-44 lira iken biz hayvancılığı bırakmak zorunda kaldık. Çünkü maliyetler bizi zorladı. Kurtarmamaya başladık. Biz bıraktık ve bugün karkas etin kilosu 350 lira. Biz bırakmasaydık yani bize bıraktırmasalardı et bu düzeye gelmezdi. Biz aslında hayvancılık yapmak istiyoruz. Ama bu şartlarda geri dönemeyiz. Hayvancılık yapmaya devam etseydik belki de et fiyatları bu kadar yükselmeyecekti. Türkiye bu kadar çok ithalat yapmayacaktı. Ama amaç bizi desteklemek değil, ithalat yapmak olunca ülke bu hale geldi.”

Özetle, tüm veriler, çiftçilerin yaşadıkları ve anlattıkları tarımda yeni bir bakış açısına ihtiyaç olduğunu gösteriyor. Bitkisel üretimde de hayvancılıkta da dışa bağımlılıktan kurtulmak için öncelikle üretim odaklı politikalar dönülmesi gerekiyor.

Ucuz ithalat dönemi bitiyor

Ayçiçeğinde düşük vergi ile ithalat dönemi haftaya sonra sona eriyor. Resmi Gazete'nin 26 Ocak 2024 tarihli sayısında yayımlanan Cumhurbaşkanı Kararı ile 100 bin ton yağlık ayçiçeği tohumu (çekirdeği) ve 250 bin ton ham ayçiçeği yağı ithalatı için tarife kontenjanı açıldı. Bu kapsamda ayçiçeği çekirdeğinde gümrük vergisi yüzde 27'den yüzde 12'ye, ham ayçiçeği yağı ithalatında ise gümrük vergisi yüzde 36'dan yüzde 22'ye düşürüldü. Bu karar 15 Nisan 2024 tarihine kadar uygulanacaktı. Fakat 5 Nisan 2024 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ikinci bir karar ile bu tarih 22 Nisan 2024'e kadar uzatıldı. Yeni bir karar alınmazsa 22 Nisan 2024 itibariyle düşük vergi ile ithalat süresi sona erecek.

Böylece 22 Nisan 2024 tarihinden itibaren ayçiçeği çekirdeği ithalatında gümrük vergisi yüzde 27, ham ayçiçeği yağı ithalatında ise yüzde 36 olarak uygulanacak.

Bravo Merkez Bankası bravo!

Alaattin AKTAŞ

16 Nisan 2024 Salı

Yok yok, dün yeni bir garabet yaşandığı için atıyor değilim bu başlığı. Hem zaten bu başlık bu köşede ikinci kez kullanılıyor. İlk kullanım 24 Eylül 2021 tarihindeydi. Hani şu faiz konusunda ilk taşın atıldığı 23 Eylül 2021 var ya, bu başlığı o günü izleyen günün ertesindeki yazımda kullanmıştım.

23 Eylül'deki ilk taşla birlikte neler neler yaşandı bu ülkede; ekonomi nereden nereye savruldu, geniş kesimlerin geçim zorluğu görülmedik boyutlara ulaştı, insanlar gelirlerinin neredeyse tümünü kiraya ayırmak durumunda kaldı; yani böylesi bir perişanlığa ilk kez tanık olundu.

Sokaktaki vatandaş bu düzeyde sefaletle sürüklenirken Merkez Bankası da 2023'ü 818 milyar lira gibi tarihi bir zararla kapattı. Ayrıca bir de henüz realize olmamış 817.8 milyarlık değerleme hesabı var.

Merkez bankaları zarar edebilir; önemli olan bu zararın ne uğruna edildiği, bu zarara yol açan politikanın ülke yararına olup olmadığıdır.

Merkez Bankası'nın geçen yılki rekor zararının en büyük nedeni KKM yüküdür. Döviz dönüşümlü KKM'nin kur farkı yükü hep Merkez Bankası'nca karşılandı. Öte yandan TL cinsi KKM'nin kur farkı geçen yıl temmuza kadar Maliye Bakanlığı tarafından bütçeden ödendi, sonrasında ise bu farkın Merkez Bankası'nca karşılanması kararlaştırıldı.

Maliye'nin ilk yedi ayda ödediği 59 milyara Merkez'in zararı olan 818 milyar eklendi mi KKM'nin 2023 yükü 877 milyarı buluyor.

KKM için 2022 yılında ise Maliye 92 milyar, Merkez Bankası da 90 milyar dolayında ödeme yapmıştı.

Bu tutarlar da eklenince iki yıllık yük 1 trilyon lirayı aşıyor. KKM dolayısıyla sağlanan bazı vergi avantajları da eklenince toplam maliyet daha da artıyor.

16.04.24

Dedim ya merkez bankaları zarar edebilir. Bizim Merkez Bankamız da geçen yıl rekor düzeyde zarar etti.

Peki bu para kimden kime gitti?

Yanıt basit; geniş halk kitlelerinden parası olanlara!

Daha önemli soru şu:

Bu para transferi Türkiye ekonomisine bir katkıda bulundu mu? Tabii ki hayır! Hem paranın belli ellerde toplanması ekonomiye nasıl bir katkıda bulunur ki?

Her şey 1 puanlık faiz indirimiyle başladı

Türkiye 23 Eylül 2021’de başlattığı faiz indiriminin o zehirli meyvelerini nasıl yedi, ceremesini nasıl çekti ve çekmeye devam ediyor, bu konuya sonraki günlerde detaylı olarak değineceğim. Bugün zamanda bir yolculuğa çıkıp o faiz kararının açıklandığı günün ertesinde 24 Eylül 2021’de “Bravo Merkez Bankası bravo” başlığıyla yazdığım yazıyı özetleyerek yeniden bilginize sunmak istiyorum. Bakın görünen köy nasıl kılavuz istemiyormuş...

Birileri Merkez Bankasına, adının önündeki TC’nin “**Türkiye Cumhuriyet**” kelimelerinin kısaltması olduğunu, yani bu kuruluşun temelde “**Türkiye’ye hizmet etmek**” durumunda bulunduğunu hatırlatmalı. Hatırlatmalı ki, ülke ekonomisine böylesine zarar verecek, gerçeklerden kopuk kararlar alınması önlenmelidir.

Ama artık 23 Eylül geride kaldı ve olan oldu!

Türkiye faiz saplantısı uğruna olmadık zamanlarda olmadık adımlar atmaktan bir türlü kurtulamıyor. Daha doğrusu siyasiler istiyor, Merkez Bankası da bu adımları atıyor.

Faiz aşağı, kur yukarı

Merkez Bankası Para Politikası Kurulu dünkü toplantısında politika faizini yüzde 19’dan yüzde 18’e çekti. “**Politika faizi enflasyonun üzerinde bir düzeyde oluşturulmaya devam edilecektir**” sözü de unutuldu. Gerçi haklarını yemeyelim; bunu bir anda yapmadılar, zaten “**manşet değil çekirdek**” diyerek bunun işaretini vermişlerdi.

Faiz niye indirilmiş, gerekçe neymiş, merak ediyorsunuzdur tabii ki... Koskoca Merkez Bankası, bir bildiği vardır! Bu konuda önce bir girizgah yapıyor Merkez Bankası:

“Enflasyonda son dönemde gözlenen yükselişte; gıda ve ithalat fiyatlarındaki artışlar ile tedarik süreçlerindeki aksaklıklar gibi arz yönlü unsurlar, yönetilen/

yönlendirilen fiyatlardaki artışlar ve açılmaya bağlı talep gelişmeleri etkili olmaktadır. Bu etkilerin arızı unsurlardan kaynaklı olduğu değerlendirilmektedir.”

İthalat fiyatlarındaki artışlar... Yani kura bağlı fiyat artışları... Bu önemliyse dün aldığınız karardan sonra dövizin yüzde 1.5 dolayında artması akıllara ne getirmeli? İthalat fiyatlarındaki artışlar tersine mi dönecek yani? Ama bunlar arızı unsurlarmış!

Bunlar olmuş ama faiz indirmek için yeter gerekçe de var. Merkez Bankası bunları uzun uzun saymış ama fazla detaya, laf kalabalığına gerek yok!

“Faizi indirmemiz istendi, biz de indirdik” denmesi yeterdi!

Artık FED’e bakarak mı karar alınacak?

Bir faiz kararı öyle kolay alınmıyor, tüm dünyada olup biten izleniyor! Dolayısıyla Merkez Bankası’nı dünyadan habersiz sanıp hakkını yemeyelim!

Bakın Merkez Bankası üretici ve tüketici fiyatlarının uluslararası ölçekte yükseldiğinin farkında. **“Buna rağmen niye faiz indiriyor”** diye düşüneceklere peşinen bir yanıt vermiş Merkez Bankası:

“Yüksek küresel enflasyonun, enflasyon beklentileri ve uluslararası finansal piyasalar üzerindeki etkileri yakından izlenmekle birlikte, gelişmiş ülke merkez bankaları (FED diye okuyabiliriz) enflasyondaki yükselişin talep kompozisyonundaki normalleşme, arz kısıtlarının hafiflemesi ve baz etkilerinin devreden çıkmasıyla birlikte büyük ölçüde geçici nitelikte olacağını değerlendirmektedir. Bu çerçevede, gelişmiş ülke merkez bankaları destekleyici parasal duruşlarını sürdürmekte, varlık alım programlarına devam etmektedir.”

Gördünüz mü; Merkez Bankası gelişmiş ülke merkez bankalarını yakından izliyor ve onların varlık alımını sürdürerek piyasaya para vereceklerini biliyor. Yani onlar piyasaya döviz verecek, böylece döviz kurları çok artmayacak, sonuçta bizim faiz indirimimizden dolayı TL fazla değer yitirmeyecek.

Sizin de aklınıza Nasrettin Hoca’nın çalı hikayesi geldi mi?

Bu arada peki gelişmiş ülke merkez bankaları varlık alımına son verdiklerinde ne olacak, o zaman da faiz artırmak mı gerekecek?

18 milyar dolarlık Dünya Bankası kredisi nedir, ne değildir?

İsmet ÖZKUL

16 Nisan 2024 Salı

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, bayramın ilk günü Dünya Bankası'nın 18 milyar dolarlık finansman programını onayladığını duyurdu. Ülke ekonomisi dışarıdan gelecek her kuruşa muhtaç hale geldiği için bu kapsamdaki her haber bir "bayram müjdesi" yerine geçebiliyor.

Dünya Bankası'nın sağlayacağı 18 milyar dolar kredi imkânı mevcut koşullarda hatırı sayılır bir miktar. Ancak etkisini doğru değerlendirmek için koşullarının ve kullanılma biçiminin bilinmesinde yarar var:

- 18 milyar dolar Dünya Bankası Grubu'nun Ülke İşbirliği Çerçevesi (ÜİÇ) Programı çerçevesinde sağlayacağı bir imkân. ÜİÇ programları, Dünya Bankası'nın bütün üye ülkelerle belirli dönemler halinde düzenli olarak sürdürdüğü bir faaliyet.
- Bu programlar 4-6 yıllık dönemler halinde düzenleniyor. Türkiye'nin bundan önceki programı 2017-2023 dönemini kapsıyordu, yenisi 2024-2028 dönemini kapsıyor.
- Bu programlar ile Dünya Bankası, kendi küresel kalkınma planlarına da uygun olarak ülkelerin gerçekleştireceği projeleri desteklemek için kredi veriyor.
- Bu krediler ülkeye değil tek tek projelere veriliyor ve münhasıran o proje için kullanılabiliyor. Dünya Bankası, krediyi verirken her projenin uygunluğunu değerlendiriyor ve kredi projenin ihtiyaçlarına ve ilerlemesine göre peyderpey veriliyor. Dünya Bankası bu kaynağın nasıl harcandığını da takip ediyor.
- Bu koşullar altında 18 milyar dolar hemen gelmeyecek, yıllara yayılarak ve her bir proje için ayrı ayrı gelecek. Örneğin Türkiye'nin bir önceki 2017-2023 programı çerçevesinde yer alan 18,2 milyar dolar kredi imkanından hala kullanamadığı ciddi bir bölüm var.

- Bu kaynak, dış borç ödemesi veya bağlı projeye ilintisiz ithalat finansmanı için de kullanılamayacak. Bu haliyle Türkiye'nin acil ihtiyacı olan dış kaynak sorununa çare değil. Bu konuda rahatlatıcı bir etkisi olmaz.

- Dünya Bankası'nın ÜİÇ Programı'nı onaylaması, Dünya Bankası'nın ve ikizi Uluslararası Para Fonu'nun, hükümetin izlediği ekonomi programını desteklediği veya Türkiye'nin bu anlamda taahhütlerde bulunduğu anlamı da taşıyor. Ancak Ülke İşbirliği Çerçevesi Programı'nın metninde Dünya Bankası, genel seçimler sonrası uygulanmaya başlanan ekonomi programını ve Orta Vadeli Programı olumlu bulduklarını ifade ediyor.

- Bu metinde yer alan bilgilere göre Dünya Bankası, 2024'te büyüme hızının yüzde 3,1'e gerileyeceğini, gayrisafi yurtiçi hasılanın (GSYH) yüzde 3,3'ü kadar cari açık, yüzde 5,2'si kadar bütçe açığı, yüzde 2,5'i kadar faiz dışı bütçe açığı verileceğini tahmin ediyor. 2024 yıllık ortalama enflasyon tahmini ise yüzde 57,2. Buna göre Dünya Bankası, hükümet ve Merkez Bankası'nın yılsonu enflasyon hedefinin tutmasını pek olası bulmuyor.

- Metinde gelir dağılımındaki bozulmanın artması nedeniyle, hızlı büyümeye rağmen yoksulluğun azalmadığına da dikkat çekiliyor. Günde 6,85 dolarlık yoksulluk eşiğine göre yoksulluk oranının da 2024'te yüzde 7,8'den yüzde 7,9'a çıkacağı hesaplanıyor.

- Metinde işbirliği çerçevesinin odak noktalarından birisi olan yeşil dönüşüm konusunda da uyarıcı notlar yer alıyor. Çimentoda beşinci, çelikte sekizinci en büyük üretici olan Türkiye'nin sanayi üretiminin emisyon yoğun karakterine dikkat çekiliyor. Karbona dayalı enerji üretimi başta olmak üzere birçok sektöre üretimin karbon emisyonu açısından Avrupa Birliği ortalamasının üstünde olduğu belirtiliyor. Sanayide karbon emisyonu oranları düşürülmediği takdirde, 2026'da AB karbon sınırı mekanizmasının tam olarak uygulamaya girmesiyle Türkiye'nin en büyük pazarı olan AB'de rekabet gücü kaybedeceği uyarısı yapılıyor.

Bütçe açığı ilk çeyrekte 500 milyar TL'yi aştı

Naki BAKIR

16 Nisan 2024 Salı

Merkezi yönetim bütçesi, martta 209 milyar TL açık verdi. Açık, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 342,5 daha yüksek.

Ekonomiyi rasyonel zemine oturtma çabaları sürerken, merkezi yönetim bütçesi mart ayında 209 milyar lira ile yüksek tutarda açık verdi, ilk üç aydaki açık 513,5 milyar liraya ulaştı. Hazine ve Maliyet Bakanlığının açıkladığı mart ayı bütçe gerçekleştirmeleri, yeni ekonomi yönetiminin uyguladığı programdaki kararlılığına karşın, kamu mali dengelerinde görece sağlanan düzelmelerin yeterli olmadığını ortaya koydu.

Daha önce açıklanan ve bütçe için öncü gösterge niteliğindeki "Hazine gelir-gider dengesi"nin ortaya koyduğu tablo ile uyumlu biçimde ilk üç aydaki gerçekleştirmeler yüksek bir açıkla sonuçlandı. Ancak üç aylık gerçekleşme, Orta Vadeli Program'da (OVP) yılın tümü için öngörülen 2,7 trilyon liralık yüksek düzeyli açık hedefi ile uyumlu seyretti. Ekonomi yönetiminin sıkı para esaslı programı, kamuda tasarruf ayağı eksik olduğu gerekçesiyle eleştiri alıyor.

Merkezi yönetim bütçesi, gerçekleşme ve hedefler (Milyar TL)					
	2022	2023	2024 hedef	Ocak-Mart 2024	İlk çeyrek gerç. %
HARCAMALAR	2.942,7	6.585,5	11.089,0	2.150,7	19,4
Faiz dışı	2.631,8	5.910,8	9.835,0	1.900,2	19,3
Faiz ödemesi	310,9	674,6	1.254,0	250,5	20,0
GELİRLER	2.800,1	5.210,5	8.437,1	1.637,2	19,4
Vergi	2.353,1	4.500,9	7.407,7	1.344,0	18,1
Diğer	446,7	600,6	1.029,4	293,2	28,5
DENGE	-142,7	-1.375,0	-2.651,9	-513,5	19,4

Merkezi yönetim bütçe gerçekleştirmeleri (Milyon TL)						
	Mart			Ocak-Mart		
	2023	2024	Değ. %	2023	2024	Değ. %
Harcamalar	334.044,1	692.807,2	107,4	1.044.752,7	2.150.680,2	105,9
1-Faiz Hariç Harcama	288.969,1	618.254,0	114,0	944.095,1	1.900.203,8	101,3
Personel Giderleri	86.683,1	203.941,2	135,3	274.556,6	604.319,8	142,0
Sosyal Güv.Kur. Devlet Primi	13.767,0	25.921,6	88,3	42.835,1	81.509,8	90,3
Mal ve Hizmet Alımları	28.140,2	48.818,6	73,5	70.793,9	118.734,3	67,7
Carli Transferler	124.694,3	258.216,6	107,1	404.758,5	837.167,7	80,1
Sermaye Giderleri	21.681,6	44.779,9	106,5	49.497,2	95.575,6	93,1
Sermaye Transferleri	8.586,4	2.959,5	-65,5	20.873,6	5.054,2	-75,8
Borç Verme	5.416,6	33.616,5	520,6	20.780,2	97.842,5	370,8
2-Faiz Harcamaları	45.075,0	74.553,2	65,4	100.657,6	250.476,4	148,8
Gelirler	286.821,4	483.842,4	68,7	794.727,7	1.637.198,1	106,0
1-Genel Bütçe Gelirleri	278.110,3	471.061,3	69,4	765.156,2	1.577.889,0	106,2
Vergi Gelirleri	198.589,7	420.467,9	111,7	631.035,6	1.343.959,9	113,0
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	57.519,0	6.134,1	-89,3	67.616,5	48.975,4	-27,6
Alınan Bağış ve Yard. ile Özel Gelirler	1.289,6	3.944,0	159,3	5.216,5	24.618,4	371,9
Faizler, Paylar ve Cezalar	16.641,7	39.674,1	138,4	55.403,1	154.675,3	179,2
Sermaye Gelirleri	3.733,7	747,5	-80,0	4.649,2	3.333,1	-28,3
Alacaklardan Tahsilat	398,6	693,6	106,0	1.235,4	2.327,0	88,4
2-Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	5.529,2	10.610,6	91,9	20.322,3	42.889,1	111,0
3-Düzen. ve Denet. Kurumların Gelirleri	3.182,0	2.170,5	-31,8	9.249,1	16.420,0	77,5
Bütçe Dengesi	-47.222,6	-208.964,9	342,5	-250.025,0	-513.482,1	105,4
Faiz Dışı Denge	-2.147,6	-134.411,8	6.158,6	-149.367,4	-263.005,6	76,1

Martta aylık açık 209 milyar

Mart ayında merkezi yönetim bütçesinde gelirler geçen yılın aynı ayına göre yüzde 68,7 artışla 483,8 milyar, harcamalar ise yüzde 107,4 artışla 692,8 milyar lira oldu ve aylık bazda 209 milyar liralık bir açık verildi.

11 ilde büyük hasara yol açan büyük depremlerin yaşandığı geçen yılın şubat ayında 170,6 milyar liraya yükselen bütçe açığı, mart ayında 47,2 milyar liraya gerilemişti. Buna göre bu yıl mart ayında bütçe açığında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 342,5 oranında bir artış yaşandı. Mart ayı bütçe giderlerinin 618,3 milyarını geçen yılın aynı ayına göre yüzde 114 artan faiz dışı harcamalar, 74,6 milyarını ise yüzde 65,4 artan faiz ödemeleri oluşturdu.

Buna göre geçen yıl martta 2,1 milyar lira olan faiz dışı bütçe dengesi bu yıl 134,4 milyar lira düzeyinde oluştu. Aylık bütçe gelirlerinin 420,5 milyar lirasını geçen yıla göre yüzde 111,7 artan vergi tahsilatı oluştururken, diğer bütçe gelirleri yüzde 28,2 azalarak 63,4 milyar liraya geriledi.

Üç ayda 2,2 trilyonluk harcama

Ocak-mart döneminde merkezi yönetim bütçe gelirleri geçen yılın eş dönemine göre yüzde 106 artışla 1 trilyon 637,2 milyar, bütçe harcamaları ise yüzde 105,9 artışla 2 trilyon 150,7 milyar lira oldu. Üç aylık bütçe açığı yüzde 105,4 artışla 513,5 milyar lira düzeyinde gerçekleşti.

Harcamaların 1 trilyon 900,2 milyarını geçen yıla göre yüzde 101,3 artan faiz dışı giderler, 250,5 milyarını da 148,8 artan faiz ödemeleri oluşturdu. Buna göre devlet geçen yılın ilk çeyreğindeki yaklaşık iki katı faiz dışı harcama yaparken, yaklaşık 2,5 katı kadar faiz ödemesi gerçekleştirdi. Faiz dışı dengede üç ayda 263 milyar liralık açık verildi. Faiz dışı açık, geçen yılın eş dönemine göre yüzde 76,1 büyüdü.

Personel giderinde rekor artış

Memur maaşları, sözleşmeli personel ve işçi ücretleri, zam ve tazminatlar, ödenekler ve ek çalışma karşılıkları gibi kalemleri kapsayan toplam personel gideri, yılın ilk üç ayında geçen yılın eş dönemine göre yüzde 142 artışla 664,3 milyar liraya ulaştı.

Ayrıca sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi ödemeleri de yüzde 90,3 artarak 81,5 milyar lira oldu. Devletin üç aylık mal ve hizmet alımları yüzde 67,7 artışla 118,2 milyar lira olurken, hazine yardımları, görevlendirme giderleri, hane halkına yardımlar, tarım ve hayvancılık destekleri gibi çok sayıda alanı kapsayan ve en büyük harcama kalemini oluşturan cari transferler yüzde 80,1 artışla 837,2 milyar liraya ulaştı.

Kamu kuruluşlarına mamul mal alımı, gayrimenkul sermaye üretimi, müteahhitlik giderleri, onarım faaliyetleri gibi alanları kapsayan “sermaye giderleri” yüzde 93,1 artışla üç ayda 95,6 milyar liraya ulaşırken, kamu kurum ve işletmelerine “sermaye transferleri” geçen yılın eş dönemine göre yüzde 75,8 azalarak 5,1 milyar liraya düştü. Genel bütçeye dahil kuruluşlar ile yurt dışına “borç verme” kalemi ise yüzde 370,8 artışla 97,8 milyar lira oldu.

Vergide tahsilat yüzde 56,7

Bütçe gelirlerinin en büyük bölümünü oluşturan vergide ocakmart dönemi tahakkuku 2 trilyon 269,6 milyar, tahsilat ise yüzde 113 artışla 1 trilyon 344 milyar lira oldu. Geçen yıl ilk çeyrekte yüzde 48,5 olan tahsilatın tahakkuka oranı bu yıl 8,2 puan artışla yüzde 56,7'ye yükseldi. Vergi dışındaki en büyük genel bütçe gelir kalemi olan ve yılbaşında yeniden değerlendirilme oranında artırılan faiz, pay ve cezalarda üç aylık tahsilat 154,7 milyar lira.

Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri 49 milyar, alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler 24,6 milyar, sermaye gelirleri 3,3 milyar ve alacaklardan tahsilat 2,4 milyar lira oldu ve böylece toplam genel bütçe gelirleri yüzde 106,2 artışla 1 trilyon 577,9 milyar liraya ulaştı. Özel bütçeli idarelerin öz gelirlerinden 42,9 milyar, düzenleyici ve denetleyici kurum gelirlerinden de 16,4 milyar liralık aktarma ile merkezi yönetim bütçesinin toplam geliri 1 trilyon 637,2 milyar lira oldu.

Yıllık hedefe göre üç aylık gerçekleşme

2023'te bütçe büyüklüğü başlangıçta 4 trilyon 469,6 milyar, bütçe gelirleri 3 trilyon 810,2 milyar ve bütçe açığı 659,4 milyar lira olarak öngörülmüş, ancak şubat depremlerinin yol açtığı ek kaynak ihtiyacı gerekçesiyle temmuzda çıkarılan ek bütçe ile ödenekler 1 trilyon 119,5 milyar lira artırılarak 5 trilyon 5891 milyar liraya; bütçe gelirleri de 4 trilyon 929,7 milyar liraya yükseltilmişti.

Yıllık gerçekleşmede ise gelirler 5 trilyon 210,5 milyar, giderler 6 trilyon 585,5 milyar ve bütçe açığı 1 trilyon 375 milyar lira olmuştu. 2024-2026 dönemine ait OVP'de üç yıllık projeksiyonlar yapılırken, kamu mali dengelerinde geçen yılki bozulmanın devam eden etkileri dikkate alındı.

2024'ün tümünde 7 trilyon 407,7 milyar vergiden olmak üzere toplam 8 trilyon 437,1 milyar liralık bütçe gelirine karşılık 1 trilyon 254 milyar faiz olmak üzere toplam 11 trilyon 89 milyar liralık bütçe harcaması ve 2 trilyon 651,9 milyar liralık bütçe açığı öngörüldü. Yılın ilk çeyreğinde hem harcama hem de gelirlerde yıllık hedefe göre gerçekleşme oranı yüzde 19,4 oldu. Üç aylık faiz ödemesi yıllık hedefin yüzde 20'si, faiz dışı harcamalar da yüzde 19,3'ü ile beklenenden görece iyi geldi.

Buna göre yılın dörtte biri geride kalırken, bütçe harcamalarında gerçekleşme yıllık hedefin beşte biri düzeyinde kaldı. Ancak aynı durum gelirler cephesinde de yaşandı. Özellikle vergide tahsilat, yılın tümünde öngörülenin yüzde 18,1'i ile düşük kaldı. Diğer gelirlerdeki girişler ise öngörülen yıllık tutarın yüzde 28,5'i ile daha yüksek oldu.

35 milyar dolarlık yatırım refahı düşürebilir mi?! (1)

Ferit Barış PARLAK

16 Nisan 2024 Salı

1 .4 milyar nüfuslu Çin'in zincir marketinde yerli pirincin kilosu 15 TL, yerli dana etinin kilosu 280 TL iken...

1.4 milyar nüfuslu Hindistan'ın zincir marketlerinde yerli pirincin kilosu 16 TL, yerli etin kilosu 295 TL iken... 50 milyon nüfuslu, ekonomik krizdeki Arjantin'in zincir marketinde yerli pirincin kilosu 13 TL, yerli dana etinin kilosu 120 TL iken; restoranında 1 kilo pişmiş bonfilenin fiyatı 180 TL iken...

Savaşta Rusya'nın marketlerinde ayçiçek yağının kilosu 19 TL, unun kilosu 12 TL iken... Ambargolar ve savaş beklentileri nedeniyle ekonomideki olumlu beklentilerini tüketmiş İran'ın marketlerinde tereyağının kilosu 170 TL, peynirin kilosu 130 TL iken...

★★★

Yani... Türkiye'de fiyatlar, dünya ülkelerinde ki fiyatlara göre iki üç kat yüksekken.. Türkiye'de ki şişelenmiş su fiyatları dahi Fransa'yla aynı fiyata çıkmış, hatta geçmişken... Sorunun sorumluluğunu enerji/navlun gibi maliyetlere, üretim yetersizliğine hatta üretimin verimliliğine, hatta aracıya/son satıcıya yüklemek kolaycılık olur...

★★★

Öyle ya... 25 cente ithal edilen yağın kilosu markette 1.4 dolar; 3.5 dolara ithal edilen karkas etin kilosu kasapta 20 dolarsa... Ve buna benzer, binlerce ürün örneği varsa... Bu ürünlerin ithalatçıları, yerli üreticiye avantaj sağlayacak, örneğin yük treni/deniz taşımacılığının gelişimini ister mi? Örneğin sulama projelerinin tamamlanmasını/geliştirilmesini ister mi? Ürün geliştirecek beşeri sermayenin artmasını/gelişmesini ister mi?

★★★

Dün özetlemiştim... 35 milyar dolarlık Dünya Bankası kredisi... Düşük faizi ve üretime/verimliliğe odaklanma zorunluluğu nedeniyle, diğer kredi alternatiflerine göre her şartta “büyük avantaj ve fırsattır...” Ama... Sadece kredi ile üretimin/ verimliliğin artırılamayacağı gerçeğini de görmek gerekiyor...

★★★

Öyle olsaydı... 2017-2018’de KGF kefaletiyle üretimin/büyümenin sürdürülebilirliği için kullanılacağı ifade edilen 350-400 milyar TL’lik kredinin artırdığı üretim/verimlilik ile bugün dövizini daha düşük fiyatla ve çok çok daha düşük maliyetle bulabiliyor olurduk... En azından et/peynir/un/ şeker/yağ/sebze/meyve gibi “insan verimliliği” için olmazsa olmaz temel besin maddelerine çok daha ucuza erişebilmeliydik...

★★★

Kullandırılan o krediler... (O dönem 70-80 milyar dolar) Yatırımları/üretimi/ istihdamı artırıp, enflasyonu/döviz ihtiyacını düşürüp, alım gücü/refahı yükseltebildi mi? Yoksa yanlış uygulamalar/politikalar nedeniyle sadece ülke borcu ve şanslı azınlığın alım gücünü artırıp, genelin refahını mı düşürdü?

VELHASIL

Borç/kredi üretici sayısını ve daha önemlisi niteliğini artıracak; üretenlerin/ üretilenlerin maliyetini düşürecek; dünyanın ihtiyaç duyduğu temel/teknolojik ürün/hammadde üretiminde fazla verecek ve sonuçta döviz ihtiyacını azaltıp/döviz kazandıracak doğru yatırımlara yönlendirilirse büyüme/kalkınma/ refahın katalizörü olabilir...Ve bu yolla kolaylıkla geri ödenebilir; sermaye/tasarruf birikimine aracı olabilir...

★★★

Bu hedefteki yatırımları yerli sermaye/tasarruf ile yapabilmek önceliklidir ama sermaye/tasarruf eksiği varsa DB ve IMF gibi kurumların uzun vadeli ve düşük faizli kredilerinin avantajları kullanılmalıdır... Dünya Bankası ile yapılan 35 milyar dolarlık kredi anlaşmasının ardından, Bakan Mehmet Şimşek ve MB Başkanı Fatih Karahan'ın perşembe günü Washington'da IMF toplantısına katılması ve sonuçları oldukça önemlidir... (Tüketenlerin üretenlerden çok olduğu bir ekosistemde tasarruf/sermaye yerine maalesef borç biriktirilebiliyor)

Abdulkadir Selvi

İsrail ne yapacak... Savaş riski ortadan kalktı mı

İran, İsrail'e dronlar ve füzelerle kontrollü bir saldırıda bulundu.

Şimdi gözler İsrail'e çevrildi. İsrail'in cevabı nasıl olacak? Korkulan İran ve İsrail savaşı kapıda mı yoksa iki ülkede karşılıklı olarak hamlelerini yaptılar böylece savaş ihtimali ortadan kalktı mı?

Bu sorunun cevabını öğrenmek için Ankara kulislerini yokladım. Başkentteki hava riskin devam ettiği yönünde. Kiminle konuşsam risk ortadan kalktı diyemiyor. Peki çok ciddi bir risk söz konusu mu? Ankara, riskin büyümemesi için yoğun çaba harcıyor.

SALDIRI ÖNCESİNDE BİLGİMİZ VARDI

Dışişleri Bakanı Hakan Fidan hem saldırı öncesinde hem de saldırı sonrasında İran Dışişleri Bakanı Abdullahiyan ve ABD Dışişleri Bakanı Blinken ile temas halindeydi.

İran tarafı olasılıklar konusunda önden bilgi verdi.

ABD NE İSTEDİ

ABD ile İran'ın doğrudan teması yok. Blinken bu tepkinin belirli sınırlar içinde kalması gerektiğini bizim aracılığımızla İran'a iletti.

İran cevaben, tepkinin İsrail'in Şam'daki elçiliğine yapılan saldırıya bir yanıt teşkil edeceğini ve ötesine geçmeyeceğini aktardı.

Bu mesaj ABD'ye iletildi.

CIA Başkanı Burns de MİT Başkanı İbrahim Kalın'dan arabuluculuk yapmasını talep etti.

Yani Ankara’da kimse uyumuyordu. Derin ve gizli bir diplomasi yürütülüyordu.

RİSK ORTADAN KALKMADI

Peki İran vurduktan sonra Ankara’nın yaklaşımı ne?

1- Risk ortadan kalkmış değil. Çünkü İsraili yetkililerin İran’ın saldırılarına karşılık verileceğine dair açıklamaları var. İran da İsrail’in olası mukabelesinin cevapsız bırakılmayacağını söylüyor.

ŞİDDET SARMALINA GİREBİLİRİZ

2-Dün yapılan savaş kabinesi toplantısının ardından İsrail’den ABD’ye, “İran’a misilleme yapmaktan başka seçeneğimiz yok” yanıtının verilmesi ürkütücü.

3- Dolayısıyla daha büyük bir şiddet sarmalına girebiliriz. Bu noktada her şeyden önce tüm tarafların itidalli davranması lazım. Bölge ülkeleri daha fazla sorun istemiyor.

4- Başta ABD olmak üzere bölge dışı güçlerin yaşanan gelişmeleri soğukkanlı değerlendirmesi ve savaşın bölgeye yayılmasına izin vermemesi gerekiyor.

Bölge ülkeleri, üçüncü tarafların buraya savaşı taşımasından endişe ediyor.

5- İran ile İsrail arasında yaşanan son gerilim bir sebep değil, bir sonuçtur.

Tüm bu yaşananların temelinde Gazze’de İsrail tarafından uygulanan şiddet ve zulüm yatıyor.

İSRAİL’İN İRAN OYUNU

6- İsrail’in gündemi çarpıtma ve İran ile yaşamakta olduğu sorunları odak noktası yapma teşebbüslerine itibar edilmemesi önemlidir.

İRAN İLE İSRAİL’İN GÖSTERİ MAÇI

İran ile İsrail arasında şimdiye kadar kontrollü bir gerilim politikası uygulanıyordu.

Ama İsrail’in 1 Nisan’da Şam’daki İran Konsolosluğu’nu vurması ve İran’ın 13 Nisan’da İsrail’e yönelik dron saldırısıyla birlikte artık “kontrollü çatışma” dönemine geçildi.

Netanyahu, savaşı bölgeye yaymak istiyor ama ABD buna engel oluyordu. Gazze’deki sivil katliamı nedeniyle Netanyahu’nun başta ABD olmak üzere Batı’da kredisi tükeniyordu.

Netanyahu her kapıyı açan İran kartını sahaya sürdü. Şam’daki İran Konsolosluğu’nu vurdu. Sonra pusuya yatıp beklemeye başladı.

İRAN TOPRAKLARINDAN İLK SALDIRI

Kasım Süleymani'nin öldürülmesi üzerine gerekli cevabı vermeyen İran yönetimi eleştiri konusu olmuştu. Şam'da İran topraklarına yapılan saldırıya cevap verilmesine tepkiye neden olacaktı.

İran'ın, İsrail'e cevap vereceğinin ilk işareti dini lider Hamaney'in, elinde silahla kürsüye çıkması oldu.

İran 13 Nisan Cumartesi günü yüze yakın dron ve balistik füzelerle saldırı başlattı. Bu İran topraklarından İsrail'e yönelik ilk saldırıydı.

ABD BİLGİLENDİRİLDİ

1- İran'ın saldırıdan önce ABD'yi bilgilendirdiği ortaya çıktı. İsrail ordu sözcüsü ise, "İran'ın saldırı türü ve zamanlamasını bile bildirdiğini ne doğrularım ne yalanlarım" dedi. Bu kadarı yetmez mi? Belli ki İsrail'in de bilgisi olmuştu.

TRUMP: İRAN HABER VERMİŞTİ

2- ABD eski Başkanı Trump, Kasım Süleymani'nin öldürülmesinden sonra İran'la aralarında yaşananları itiraf etmişti. "İranlılar bizi aradılar. Başka çaremiz yok, itibarımızı kurtarmak için sizi vurmamız lazım. Belli bir askeri üsse 18 füze fırlatacağız ama endişelenmeyin, füzeler üsse ulaşamayacak" diyerek garanti verdiler" demişti.

BIDEN ENDİŞELİ DEĞİLDİ

3- İran'ın İsrail'e yönelik saldırıları başladığı anda hafta sonu tatilini yarıda keserek Beyaz Saray'a dönüp, savaş kabinesini toplayan Biden'ın yüzünde de hiçbir endişe işareti okunmuyordu. Çünkü, İran, "Savaşı tırmandıracak bir cevap vermeyecekleri" güvencesini vermişti.

4- İran'ın itibarını koruması için bir cevap vermesi gerekiyordu. Ama bu cevap İsrail'le savaşa yol açmamalıydı. O nedenle İran'ın saldırısı davul zurna ile geldi.

SAATLER SONRA İSRAİL'E ULAŞTI

5- İran'dan havalanan dronlar ve ateşlenen füzeler saatler sonra İsrail'e ulaştı.

6- İsrail, saat 22.56'da İran'ın hava saldırısına geçtiğini duyurdu. İran'ın füzeleri en erken 3 saatte İsrail hava sahasına ulaştı. İlk kez bir saldırı böyle yavaş yavaş ve göstere göstere yapıldı.

ABD ÜSLERİNDEN VURABİLİRDİ

7- Bu arada ABD'nin Türkiye, Suriye, Irak, Ürdün, Kuveyt, Bahreyn, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri ve Umman'da üsleri olmasına rağmen müdahale etmedi. İstese İran

16.04.24

toprakları üzerinde imha edebilirdi. Sadece İsrail sınırlarına yaklaşınca İran dron ve füzelerini vurdu. Çünkü batı dünyasının İsrail'in yanında yer alması için az sayıda füzenin İsrail'e ulaşması gerekiyordu.

8- İsrail, 03.47'de İran'ın fırlattığı füze ve dronların yüzde 99'unun demir kubbe tarafından imha edildiğini duyurdu.

KAZAN KAZAN DURUMU

9- İsrail'e yapılan saldırı İran'ın ulusal onurunu tamir etti. Tek bir İsraillinin burnu kanamadı. İsrail ile İran'ın savaşmasını gerektirecek bir durum oluşmadı.

10- Bu durumdan hem molla rejimi hem de Netanyahu karlı çıktı. Tam bir kazan kazan durumu yaşandı.

NETANYAHU'YA YARADI

11- İran'ın saldırdığı gece en mutlu olan kişinin Netanyahu olduğundan şüphem yok. Çünkü bu iş ona yaradı. İran saldırısından önce koltuğu tehlikede olan Netanyahu, ABD'nin tam desteğini aldı. İçerideki konumunu güçlendirdi. Batı dünyasına İran saldırısı bir fantezi değil, gerçekmiş dedirtti.

12- Şimdi gözler İsrail'in yapacağı misillemeye çevrildi.

GÖSTERİ MAÇI

13- Eski NBA yıldızları gösteri maçına çıkarlardı. Top keserler, karşılıklı pas yaparlar, bir potadan diğerine basket atarlar, tribünleri coştururlardı. İsrail ile İran'ın yaptığı gösteri maçından farklı bir şey değil.

Esfender KORKMAZ

Dünya Bankası IMF'ye alternatif değildir

IMF ve Dünya Bankası'na ikiz kardeşler deniliyor.

IMF'nin kuruluş amacı, dünyada mali istikrarı sağlamak, bir ülkede oluşan krizin diğer ülkelere sıçramasını önlemektir. Bunun için kredi desteği veriyor. Farklı kredileri olsa da, genel olarak bir istikrar programı karşılığı ucuz kredi veriyor.

Dünya bankasının kuruluş amacı ise geliştirmekte olan ülkelerin iktisadi ve sosyal gelişmesi için proje karşılığı maddi ve teknik destek sağlamaktır.

Dünya devletlerinden 188'i IMF ve Dünya Bankası üyesidir.

Dünya Bankası 18 milyar dolar proje kredisini nasıl verecek?

Türkiye'nin Dünya Bankası nezdinde 17 milyar dolar ülke portföyü vardı. Buna 18 milyar dolar daha proje kredisi ilave edildi ve 35 milyar dolara yükseldi.

Dünya Bankası grubu aslında beş bankadan oluşuyor. Türkiye aldığı bu 18 milyar doları üç bankadan aldı.

***6 milyar dolarını; Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası'ndan aldı.** (IBRD=*International Bank for Reconstruction and Development*) Bu banka geliştirmekte olan ülkeler kamu sektörüne kredi veren bankadır.

***9 milyar dolarını, uluslararası finans kurumundan** (IFC-*International Finance Corporation*) aldı. Bu bankanın görevi de özel sektöre kredi vermek ve özel sektörün gelişmesini sağlamaktır.

***3 milyar dolarını, Çok Taraflı Yatırımlar Garanti Ajansı'ndan** (MIGA-*Multilateral Investment Guarantee Agency*) aldı. Bu bankanın görevi de geliştirmekte olan ülkelerde yapılacak yabancı yatırımlara, ticari olmayan döviz transfer zorluğu, kamulaştırma, millileştirme, vb. riskleri karşılamaya dönük güvenceler sağlamaktır.

Dünya Bankası'ndan kredi almak meziyet mi?

Türkiye 'yatırım projelerinin finansmanı' için, **Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, İslam Kalkınma Bankası**'ndan kredi sağlamaktadır.

Dünya Bankası, gelişmekte olan ülkelere proje kredisi verir. Gelişmiş ülkelere temin ettiği kaynakların üstüne belirli oranda kâr koyar ve yüzde 1 dolayında ön finansman ücreti alır. Dolar bazlı kredi faizi yüzde 4 yüzde 5'e geliyor.

Kredi karşılığı Merkez Bankası'ndan teminat alır.

Proje nedeni ile satın almaları, proje uygulamasını her aşamasında izler. Proje kaynaklarının popülizm amaçlı kullanılmasını önler.

Proje kredisi alanlar, Dünya Bankası'nın kendi ihale ve usulünü uygulamak zorundadır. Uygulamada ithalat zorunluluğu da var. Banka projenin her aşamasında müdahale eder.

Bu nedenlerle bu kredilerin faydası; Türkiye, kamu özel iş birliğinde olduğu gibi keyfi ve tartışılan yatırım maliyet hesabı yapamayacak. Özel sektör kredisi de hükûmet aracılığı ile verilecektir.

Bu krediler Türkiye'nin döviz ihtiyacına kısmen çare olur. Ancak ithalat zorunluluğu nedeni ile Türkiye bu 18 milyar doların tamamını döviz sorunu için kullanamayacaktır.

Bu krediler istikrar sağlar mı?

Dünya Bankası kredileri 2024-2028 yıllarını kapsıyor. Dahası yatırım projelerinin tamamının kabul edilip, edilmeyeceği de belli değil. Bu projeler ne zaman biter ve ne oranda gerçekleşir? belli değil.

Oysaki IMF'ye gitmiş olsaydık, stand-by düzenlemesi ile doğrudan ve daha düşük faizle borç alabilirdik. Artı IMF, diğer krediler ve yabancı yatırım sermayesi için çıpa olurdu. Dünya Bankası'nın çıpa olma özelliği yoktur.

Buna rağmen Mehmet Şimşek büyük iş yapmış gibi, AK Parti'nin algı politikasını aynen kullanıyor. Dünya Bankası'ndan borç para almayı meziyetmiş gibi pazarlıyor.

Türkiye neden IMF'ye gitmedi?

Nedenini Gazeteci Sedat Bozkurt, Kısa Dalga'daki yazısında aktardı.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in kendisine yöneltilen, Dünya Bankası'ndan temin edilen kredi sorusuna "*Bizimkini biliyorsunuz IMF'yi sevmiyor, IMF sözünü duymak bile istemiyor, ondan hoşlanmıyor. Bizimkilerin IMF'ye bakışı*

16.04.24

hep olumsuz o nedenle kaynak arayışında Dünya Bankası'nı tercih ediyoruz" dediğini aktardı.

Sonuç; Nereden bakarsak bakalım, bugünkü ekonomi yönetimi AK Parti'nin 22 yıldır yaptığı algı operasyonu ve beklentileri yönetmek yolundadır. Rasyonel politikalardan çok uzaktır. Bu kadrolarla ekonomik istikrar sorunu çözülemez.

İbrahim Kahveci

Yazıktır!

Geçen yıl taşıt kredi faizi yüzde 30'un altındaydı. O faiz oranında ithal edilen taşıt sayısı ise 113 bindi...

Şimdilerde taşıt kredi faizleri yüzde 70'in üzerinde. Lakin ithal edilen taşıt sayısı 159 bini aştı...

Bunun anlamı nedir?

Öyle bir kesim var ki, faiz yüzde 10'dan yüzde 100'e çıkmış umurlarında bile değil. Yine bu kesimin fiyat ilişkisi de öyle esnek değil. Alacakları ürünün fiyatı ha 3 milyonmuş ha 6 milyon lira olmuş pek değişmiyor...

Onlar maliyetine bakmadan tüketebiliyorlar.

Nitekim Türkiye'nin tüketim malı ithalatı yıllık bazda 48 milyar dolara dayandı. Oysa daha Haziran 2023'de bu tutar 38 milyar dolar düzeyindeydi.

Faizlerin artmaya başladığı dönemden bu yana tüketim malı ithalatı 10 milyar dolar artarken bu artışın nerede ise tamamı otomobil ithalatından geliyor.

Bu veriler çok önemli.

Çünkü Türkiye şimdilerde kemer sıkamak zorunda. İthalatımız çok yüksek ve de ihracatımız bunu karşılayamıyor.

Döviz ihtiyacımız had safhada.

Dış ticarete dengeye altın ve enerji hariç olarak bakıyoruz. 2019 yılındaki kemer sıkma döneminde altın ve enerji hariç dış dengemiz 14 milyar dolar fazla vermişti. Şimdilerde bu veri eksi 30 milyar dolar düzeyinde.

16.04.24

Kısaca tüketim malı ithalatımızın da 48 milyar dolar seviyesinden 20 milyar doların altına gerilemesi gerekiyor.

İyi ama bu kemer nasıl sıkılacak ve kim sıkacak?

Mehmet Şimşek ısrarla kemeri dar gelirliye sıktırmak istiyor. Bu açıdan bakıldığında ne emekliye zam verme niyetinde ne de çalışanların ücretinin artışına taraftar.

Sanırsınız ki yukarıda saydığım arabaları bu kesim alıyor.

İşin analizi açısından çok değişik veriler daha var. Mesela bir döner 1000 liraya satılabiliyor. Türkiye’de Ocak 2024 itibari ile ortalama net ücret 26 bin lira. Evet, bu veri SGK verisi.

Asgari ücret 17 bin lira ve ortalama ücret 26 bin lira.

Bu paralar ile kira mı ödersiniz, lokantaya mı gidersiniz. Bu ücret düzeyi üzerinden nasıl kemer sıkacaksınız? Ya da sabit gelirlilerin sıkacak kemeri mi var?

Mehmet Şimşek şu açıdan haklı. **Ülkemizde deli gibi tüketim var** ve bu deli gibi tüketim çılgın fiyatların oluşmasına neden oluyor.

Ama bu deli gibi tüketimin yanında hem emeklinin hem de çalışanın ücreti tarihi düşük seviyelerde.

Bir bakıyorsunuz ki **basit bir lokanta fiyatı bile Avrupa ülkelerinden daha pahalı.**

Şöyle izah edeyim: Avrupa’da ortalama ücret 2500 euro ama bir lokantada yemek fiyatı 20-30 euro. Oysa bizde yukarıda verdiğim SGK verisine göre ortalama ücret 750 euro ama bir yemek fiyatı burada da 20-30 euro.

Hatta aynı fiyat karşılaştırmasını gayrimenkul üzerinden de yapabiliriz.

Türkiye’de bu ücret düzeyine göre bu yüksek fiyat düzeyi nasıl oluşuyor? Ana mesele bu.

Fiyata bakmadan çılgınca tüketimde bulunan bu kesim kim? Faiz artışının bile önünü kesemediği bu çılgın tüketiciler nereden geliyor?

Eğer teşhisi doğru koyamazsak fatura çok ağır olacak.

16.04.24

Nasıl mı?

Bu tüketimi aşağı çekmek için mecburen daha sert önlemler alınacak. Mesela ücretlere zam yapılmayacak. Ama bu yeterli değil, çünkü özellikle bu alt gelir grubu çok büyük bir işsizlik sorunu da yaşayacak.

Unutmayın ki, 2019 yılında şimdiki kemer sıkmanın yarısında 2 milyon 250 bin alt gelir grubu işini kaybetmişti. Ben bu dönemde (2024-2025) en az 3 milyon kişinin işini kaybedeceğini bekliyorum. Hatta bu sayı 4 milyonu da aşabilir.

Oysa işi daha düşük maliyetle atlatabiliriz.

Bunu gerçekten başarabiliriz.

Eğer sorunun kaynağı olan o çılgın tüketicileri doğru teşhis edip, yine o kesimlere yönelik önlemler alırsak çok daha düşük maliyetle bu kemer sıkma ve dengelenme sürecini başarabiliriz.

Lakin bu yönde Mehmet Şimşek hiçbir umut ışığı vermiyor. Korkarım ki büyük faturayı alt gelir grubuna çoktan kestiler.

Korkarım ki, çok ağır bir yük altında 2 yıl geçireceğiz.